

ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของหน่วยงานบริหารงานบุคคลด้านสวัสดิการ
ของธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารกสิกรไทย

ในบทนี้จะได้แยกกล่าวออกเป็น ๒ ตอนใหญ่ ดังนี้

๑. ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของหน่วยงานสวัสดิการของธนาคารแห่งประเทศไทย
๒. ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของหน่วยงานสวัสดิการของธนาคารกสิกรไทย

สำหรับประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของหน่วยงานสวัสดิการของธนาคาร
แห่งประเทศไทย ก็จะได้จัดแยกอธิบายเป็น ๒ ตอน คือ

๑. ประวัติของธนาคารแห่งประเทศไทย
๒. การจัดตั้งและการวิวัฒนาการของหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่จัดการด้าน
สวัสดิการของธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๒๐

สำหรับประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของหน่วยงานสวัสดิการของธนาคาร
กสิกรไทย ก็จะได้แยกอธิบายเป็น ๒ ตอนเช่นเดียวกัน คือ

๑. ประวัติของธนาคารกสิกรไทย
๒. การจัดตั้งและการวิวัฒนาการของหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่จัดการด้าน
สวัสดิการของธนาคารกสิกรไทย

ดังจะได้ศึกษาดังกล่าวต่อไปนี้

ประวัติธนาคารแห่งประเทศไทย

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยได้เริ่มทำการค้าติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ เป็นผลให้การค้าขายในประเทศไทยขยายตัวมากขึ้น ชาวต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้น และได้นำเอาธุรกิจธนาคารพาณิชย์มาสู่ประเทศไทยด้วย ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าของตน ซึ่งในระยะแรกนั้นก็ได้มีการตั้งบริษัทห้างร้านเป็นตัวแทนของธนาคารในต่างประเทศ ให้บริการทางด้านกาารโอนเงินและชำระค่าสินค้าระหว่างประเทศ

ต่อมาธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ฮ่องกงได้เข้ามาเปิดสำนักงาน สาขาดำเนินกิจการในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๓๑ ซึ่งนับเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งแรกในประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ ธนาคารชาร์เตอร์ ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ลอนดอน ได้มาเปิดสำนักงานสาขาดำเนินการ และต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ธนาคารแห่งอินโดจีนซึ่งเป็นธนาคารแห่งฝรั่งเศสก็ได้มาเปิดสำนักงานสาขาเป็นแห่งที่ ๓ ในประเทศไทย^๑

ธนาคารต่างชาติทั้ง ๓ แห่งดังกล่าว ได้ดำเนินการมาจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๔๗ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นสิทธิพรราชฤทธิย์ เสนาบดีกระทรวงการคลังมหาสมบัติ ได้ริเริ่มที่จะตั้งธนาคารไทยขึ้นโดยตั้งสำนักงานขึ้นที่ตำบลบ้านหม้อ ประกอบธุรกิจทำนองเดียวกับธนาคาร เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๔๔๗ โดยประธานชื่อว่า "บุคคัลลีย์" บ.ช.ง. (Book Club Association) เพราะทรงเกรงว่าถ้าตั้งเป็นธนาคารแล้ว อาจจะไม่ได้รับความนิยมจากประชาชน โดยเหตุที่ธนาคารยังเป็นของใหม่สำหรับคนไทย ต่อมาเมื่อกิจการก้าวหน้าก็ขึ้นเป็นลำดับ ก็ได้เปลี่ยนจากบุคคัลลีย์เป็นธนาคาร โดยมีนโยบาย เช่นเดียวกับธนาคารต่างประเทศ และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตพิเศษจาก

^๑ วาริ ชาญพิทักษ์ญาติ, "ระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกบริหารการบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๗.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้จดทะเบียนเป็น "บริษัท แวงค์สยามกัมมาจล จำกัด" เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ (มาภายหลังจึงได้เปลี่ยนเรียกชื่อใหม่เป็น "ธนาคารไทยพาณิชย์")^๑ และหากว่ากิจการเจริญก็ทรงตั้งพระทัยจะให้เป็นธนาคารแห่งชาติ (ธนาคารกลาง) ต่อไป

ต่อมาได้มีธนาคารของพ่อค้าชาวจีนและชาวไทยตั้งขึ้นอีกคือ ธนาคารผู้เลี้ยงเอง และธนาคารบางกอกซึ่แบงก์ ต่อมาทั้งสองธนาคารก็รวมกิจการกันเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น บริษัทแวงค์จีนสยาม จำกัด และดำเนินกิจการมาจนถึงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๖ ก็ล้มกิจการเพราะไม่มีเงินจ่ายให้แก่ผู้ฝากเงิน ทำให้เกิดคดเวงขึ้นทั่วไป จนรัฐบาลต้องยื่นมือเข้ามาแก้ไขเหตุการณ์ครั้งนี้กระทบกระเทือนถึงการดำเนินงานของแวงค์สยามกัมมาจล ภาย ทรวงพระคลังมหาสมบัติจึงได้เข้าช่วยเหลือโดยการเพิ่มทุนและทุนให้ ในขณะที่เดียวกันนั้นก็เกิดความคิดที่จะตั้งสถาบันในรูปสหกรณ์ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้เงินแก่ราษฎรไปทำทุน^๒

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ทรวงพระคลังมหาสมบัติ ได้ว่าจ้างนายเบอร์นาคันเตอร์ ผู้เชี่ยวชาญการเงินและการธนาคารชาติอังกฤษซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในอินเดีย ให้มาแนะนำในการแก้ไขปัญหของแวงค์สยามกัมมาจล รวมทั้งพิจารณาว่าแวงค์สยามกัมมาจลจะเป็นธนาคารสำหรับให้ราษฎรหาเงินไปทำทุนหรือจะเป็นธนาคารกลางของชาติได้หรือไม่

นายเบอร์นาคันเตอร์ ได้ทำรายงานเสนอแนะถวายพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมจันทบุรีนฤนาถ ซึ่งทรงว่าราชการเป็นเสนาบดีทรวงพระคลังมหาสมบัติอยู่ในขณะนั้นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้^๓

^๑ธนาคารแห่งประเทศไทย, ประวัติและการดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทย, หน้า ๑.

^๒วาริ ชาญพิทักษ์ชาติ, "ระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารในประเทศไทย" หน้า ๕.

^๓ธนาคารแห่งประเทศไทย, ประวัติและการดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทย, หน้า ๑ - ๒.

ก. ควรตั้งธนาคารชาติขึ้นโดยการซื้อกิจการของแบงก์สยามกัมมาจล ธนาคารชาตินี้ควรให้เงินทุน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท โดยเป็นทุนที่ชำระแล้วไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งคือ ๓,๒๕๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ถือเกณฑ์ว่าเงินทุนควรจะเป็น ๑ ต่อ ๔ ของเงินฝากทั้งสิ้นและในขณะนั้นคาดกันว่าเงินฝากจากจังหวัดต่าง ๆ จะมีประมาณ ๑๐ ล้านบาท ส่วนเงินฝากของแบงก์สยามกัมมาจลนั้นมีประมาณ ๓ ล้านบาทรวมเป็นเงินงวดแรกเริ่มทั้งสิ้น ๑๓ ล้านบาท

ข. ธนาคารชาติที่ตั้งขึ้นนี้ให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารของรัฐบาลและเป็นธนาคารของประชาชนดำเนินงานส่งเสริมเครดิตการ เกษตรและการค้าขายส่งภายในประเทศ นอกจากนี้ ให้เป็นธนาคารของธนาคารพาณิชย์ด้วย โดยรับช่วงซื้อลดตั๋วเงินจากธนาคารพาณิชย์

ค. การออกธนบัตรยังคงให้รัฐบาลเป็นผู้ออกต่อไป แต่ให้ธนาคารชาติเป็นผู้ดำเนินการแทน ทั้งนี้เพราะเกรงว่าถ้าให้ธนาคารชาติออกธนบัตรเองแล้วประชาชนอาจจะยังไม่เชื่อถือ สำหรับเหตุผลที่ให้ธนาคารเป็นผู้ดำเนินการนั้น ก็ควรเห็นว่าจะช่วยให้การออกธนบัตรมีความยืดหยุ่นมากขึ้นเป็นต้นว่า ในระยะที่ต้องการขยายปริมาณเงินตรา ก็อาจจะกระทำโดยวางหลักทรัพย์ของธนาคารชาติเองไว้กับรัฐบาล

ข้อเสนอของนาย เบอ์นาค ฮันเตอร์นี้ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้รับความสนใจหรือการพิจารณาเพียงไร แต่ที่ปรากฏชัดแจ้งก็คือ ไม่มีการดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งธนาคารชาติอย่างใดไป จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ความคิดที่จะให้แบงก์สยามกัมมาจล ได้เป็นธนาคารกลางจึงเริ่มมีขึ้นอีก

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๔ เกิดปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำโดยทั่วไป ประเทศไทยถูกกระทบกระเทือนจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งนี้ด้วยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาว่าควรจะผูกค่าเงินบาทไว้กับเงินปอนด์หรือทองคำ หลังจากที่ประเทศอังกฤษได้ออกจากมาตรฐานทองคำในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ด้วย ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้กลับฟื้นตัวขึ้นจึงเป็นงานสำคัญที่สุดประการหนึ่งของผู้บริหารประเทศในขณะนั้น ซึ่งเป็นที่สนใจของคนทั่วไป และเป็นเหตุให้เริ่มมีการเคลื่อนไหวสนับสนุนให้มีการตั้งธนาคารชาติขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และเริ่มแสดง

เคาเป็นรูปร่างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ เมื่อคณะรัฐมนตรีให้กระทรวงการคลังพิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งธนาคารชาติ พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งหลวงวรนิติเป็นร่างขึ้น ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้เสนอให้เหตุผลว่า เนื่องจากในปัจจุบันมีเพียงแบงก์สยาม-กัมมาจลซึ่งมีทุนเพียง ๓ ล้านมาอยู่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น ที่อาจถือได้ว่าเป็นธนาคารของคนไทย การที่จะแปลงธนาคารดังกล่าวเป็นธนาคารชาติ ไม่น่าจะเป็นการยากลำบาก เพราะมีกฎหมายทางการเงินมั่นคงอยู่แล้ว และเป็นที่ยึดถือของประชาชนทั่วไปและของประเทศด้วย จึงควรเพิ่มทุนให้เพียงพอแก่การดำเนินงานซึ่งจะช่วย "นำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น เงินจะได้เปลี่ยนมือและหมุนเวียนอย่างกว้างขวางตามที่ควรจะเป็น" ร่างพระราชบัญญัตินี้กรมบัญชีกลางและที่ปรึกษาการคลัง เป็นผู้พิจารณา

การก่อตั้งธนาคารกลางเริ่มกระทำอย่างจริงจัง เมื่อรัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทยต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และหลังการอภิปรายเล็กน้อยเกี่ยวกับเงินจำนวน ๑๐ ล้าน ที่จะใช้เป็นทุนของสำนักงานแล้วที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งพระราชบัญญัตินี้โดยมีเสียง ๑๒๔ เสียงเห็นด้วย เสียงคัดค้าน ๑ เสียง และอีก ๒๔ เสียงไม่ออกความเห็น ที่ประชุมได้ตั้งกรรมาธิการวิสามัญจำนวน ๕ คน เพื่อพิจารณาดังนี้^๑

๑. พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร
๒. หม่อมเจ้าวิวัฒน์ไชย ไซยยันต์
๓. นายคอล แมร์
๔. พระบริรักษ์หุ่พุกกิจ
๕. ขุนสมาทาร์ทิศะคี
๖. พระยาอมรวิสัยสรเดช
๗. พระยาศรีธรรมราช

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘ - ๙.

๘. นายเชมชาติ บุญรัตน์

๙. นายทอง กันทาธรรม

พระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ ผ่านสภา
โดยเรียบร้อยและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๔๘๒ พ้นกิจการ
ของธนาคารและกฎกระทรวงฉบับแรกออกมาเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๘๒ หลังจากการ
ประกาศในพระราชบัญญัติแล้ว ๕ เดือน กฎกระทรวงดังกล่าวได้ให้อำนาจสำนักงบประมาณ
ประกอบกิจการของธนาคาร สรุปโดยย่อได้ดังนี้

๑. การธนาคาร รับฝากเงินและให้กู้ยืมเงินแผ่นดินและองค์การสาธารณะ
และเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะธนาคารและเศรษฐกิจสถาน

๒. จัดการออกกู้เงินและจัดการเงินกู้แผ่นดินและองค์การสาธารณะ

๓. การธนาคารอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
ต้องอนุมัติเป็นราย ๆ ไป

สำนักงานธนาคารชาติไทย เริ่มดำเนินงานเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๔๘๓
มีพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๓ มีที่ตั้งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง
(หลังกองรักษาการจี้ไป๋ปัจจุบัน) มีฐานะเป็นทบวงการเมืองขึ้นต่อกระทรวงการคลังพระยาทรง-
สุรราชกุล อธิบดีกรมบัญชีกลาง รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการและนายเล้ง ศรีสมวงศ์
รักษาการในตำแหน่งรองผู้อำนวยการ มีกองอยู่ ๖ กอง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้ตั้ง
กองการแลกเปลี่ยนขึ้นอีกกองหนึ่งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติควบคุมแลกเปลี่ยน
พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งออกมาเนื่องมาจากความจำเป็นในการควบคุมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
ในภาวะสงคราม

หลังจากเกิดสงครามมหาเอเซียครั้งที่สองขึ้นเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ แล้ว
เศรษฐกิจต่างประเทศของประเทศไทยก็ถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ กล่าวคือ มีการติดต่อซื้อ
ขายแลกเปลี่ยนได้เฉพาะกับประเทศญี่ปุ่นและดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดครองอยู่เท่านั้น และเนื่อง
จากต้องทำสัญญารวมรุกรวมรบเป็นพันธมิตรกับประเทศญี่ปุ่นด้วยความจำใจ ประเทศไทย

จึงตกอยู่ในฐานะจำต้องให้ความช่วยเหลือทุกวิถีทางแก่ผู้พ้นโดยเฉพาในด้านการเงิน ซึ่งรัฐบาลผู้พ้นได้เสนอให้รัฐบาลไทยรับหลักการ ในเรื่องเงินตรา ๓ ประการ คือ

- ๑. ให้กำหนดค่าเงินบาทเท่ากับเงินเยน
- ๒. การชำระเงินระหว่างประเทศทั้งสองให้ชำระด้วยเงินเยน
- ๓. ให้ตั้งธนาคารกลางขึ้นเป็นเจ้าหน้าที่เงินตรา โดยมีที่ปรึกษาและหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ เป็นชาวญี่ปุ่น

ขอเสนอ ๒ ข้อแรกประเทศไทยคงยอมรับอย่างไม่มีทางเลี้ยง เพราะ การที่ประเทศไทยคงทำการค้าและธุรกิจในเขตจำกัด ซ้ำยังต้องให้ความช่วยเหลือ ทุกวิถีทางแก่ผู้พ้นด้วยนั้น เป็นพฤติกรรมที่บีบคั้นอยู่แล้ว ส่วนขอเสนอประการสุดท้ายนั้น แมว่าประเทศไทยเคยมีความปรารถนาที่จะจัดตั้งธนาคารกลางมาก่อนแล้วก็ตาม ก็ยังมีอาชญากรรมรับข้อเสนอของผู้พ้นได้ควรวางการยอมรับนั้นเท่ากับยินยอมให้ผู้พ้นเข้ามา มีอำนาจควบคุมการเงินและการเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่แล้วสงครามและเหตุการณ์ อันเกิดจากสงครามนั้นเองที่ได้เร่งรัดให้รัฐบาลตัดสินใจจัดตั้งธนาคารกลางขึ้น

การดำเนินงานของรัฐบาลในเรื่องนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วมากจนกว่าเมื่อ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๕ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ครั้นยังดำรงพระยศเป็นหม่อมเจ้า ไคทรงทำบันทึกแถลงแก่โครงการรวมทั้งหลักการของธนาคารกลาง และแสดงความคิดเห็น ว่าควรออกพระราชบัญญัติให้อำนาจรัฐบาลออกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งธนาคารกลาง โดยวิธีนี้ถึงพระราชบัญญัติและจะผ่านสภาได้โดยไมยากเท่ากับการร่างพระราชบัญญัติให้ มีข้อความโดยละเอียด และไคทรงเริ่มร่างพระราชบัญญัติขึ้นในเวลาต่อมา

๒๐ กุมภาพันธ์ พลตรีเอก เฉลิมบริภัณฑ์เศรษฐกิจ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลังมีหนังสือถึงนายรัฐมนตรี จอมพล แปลก พิบูลสงคราม นำเสนอร่าง พระราชบัญญัติธนาคารชาติแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ ตามนโยบายของนายกรัฐมนตรีที่ให้จัดตั้งธนาคารอาวรณ์

๔ มีนาคม คณะรัฐมนตรีรับหลักการ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขชื่อเป็นธนาคาร แห่งประเทศไทย แล้วส่งกรมการกฤษฎีกา

- ๒๕ มีนาคม กรรมการกฤษฎีกาที่พิจารณาเสร็จ
 ๓๐ มีนาคม นายกรัฐมนตรี เสนอญัตติต่อสภาเพื่อประชุมปรึกษา
 ๑๓ เมษายน กรรมการวิสามัญประชุมที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
 ๑๖ เมษายน ในการประชุม ๑๙/๒๔๘๔ - ๒๔๘๕ (วิสามัญครั้งที่ ๓)

สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ ลงมติให้ออกประกาศใช้พระราชบัญญัติ ส่วนพระราชกฤษฎีกากำหนด
 กิจการธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งกำหนดรายละเอียดหน้าที่และธุรกิจของธนาคารนั้น
 ออกประกาศเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๘๕

วันจันทร์ที่ ๙ ธันวาคม สำนักงานธนาคารชาติไทย เปิดดำเนินการที่ตึกธนาคาร
 ส่องกงและเชียงใหม่ เว้นแต่กองเงินกู้ซึ่งยังคงอยู่ ณ ที่ทำการเดิม วันที่ ๘ ธันวาคม
 เป็นวันเปิดบัญชีของสำนักงานตั้ง ๒ วันต่อมา คือ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๕ จึง
 มีพิธีเปิดเป็นธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้น โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้
 รายงานนายกรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีได้กล่าวตอบ *

ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้กำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๕
 พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ซึ่งทรงเป็นผู้อำนวยการสำนักงานธนาคารชาติไทย
 อยู่แล้ว ได้ทรงดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นพระองค์แรก

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีทุนประเดิม ๒๐ ล้านบาท เงินจำนวนนี้ได้รับจาก
 รัฐบาลเป็นการอุดหนุน และได้รับโอนสินทรัพย์และหนี้สินของสำนักงานธนาคารชาติไทย
 มาเป็นของธนาคารทั้งสิ้น สินทรัพย์ของสำนักงานธนาคารชาติไทย เมื่อหักหนี้สินออกแล้ว
 คงมีอยู่เหลือ ๑๖.๕ ล้านบาท เงินจำนวนนี้ได้จัดเข้าเป็นเงินสำรองของธนาคารแห่ง-
 ประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เปิดทำการที่ตึกธนาคารส่องกงและเชียงใหม่ โดย
 เสียค่าเช่าให้แก่กระทรวงการควบคุมและจัดการหรือทรัพย์สินของธนาคารต่าง ๆ ประมาณ

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒.

เดือนละ ๘๕๐ บาท จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ จึงโดยย้ายมาอยู่ที่บางขุนพรหม เป็นการชั่วคราว ในวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๐๔ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการตกลงกับกระทรวงการคลังซื้อที่บ้านมนังคทัศม์แลกเปลี่ยนกับกรรมสิทธิ์ที่ดินที่บางขุนพรหม ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงมีสำนักงานใหญ่อยู่ ณ ที่นี้เป็นการถาวรสืบมา

การจัดองค์การและการวิวัฒนาการของหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่จัดการด้านสวัสดิการ ของ
ธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๒๐

ตามที่ไต่ถามมาแล้วเบื้องต้นว่า จะไต่ถามถึงวิวัฒนาการหรือการขยาย การเติบโตของหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่จัดการด้านสวัสดิการของพนักงานของธนาคารทั้งสอง ดังกล่าว ในช่วงตอนนี้จะไต่ถามถึงการจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มแรกในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ - จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงและ วิวัฒนาการมีความเป็นมาอย่างไร โดยเฉพาะจะไต่ถามเน้นถึงหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่ จัดการทางด้านสวัสดิการของพนักงาน ว่าได้เริ่มมีหน่วยงานหรือส่วนงานนี้มาตั้งแต่เมื่อไร มีจำนวนเจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่รับผิดชอบจัดการ เรื่องสวัสดิการจำนวนกี่คน และในขณะที่ เดียวกันมีจำนวนพนักงานทั้งหมดกี่คน อันจะเป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงการขยายของหน่วยงาน หรือส่วนงานสวัสดิการนี้ได้ว่ามีวิวัฒนาการหรือเติบโตขึ้นมาอย่างไร

สำหรับธนาคารแห่งประเทศไทยจะไต่ถามถึงการการจัดองค์การและการวิวัฒนาการของหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่จัดการด้านสวัสดิการของพนักงาน เฉพาะในช่วงระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเท่านั้น ซึ่งกล่าวได้ว่ามี ๖ ครั้งดังต่อไปนี้

๑. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๕
๒. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๖
๓. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๘
๔. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๕
๕. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๐๕
๖. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๐

ในการจัดองค์การในช่วงแต่ละปีที่จะได้กล่าวต่อไปนี้จะได้แยกอธิบายถึงผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยจะเน้นได้จนถึงเฉพาะส่วนหรือหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการเรื่องสวัสดิการของพนักงานเท่านั้น และในขณะที่เกี่ยวข้องกันก็จะแสดงให้เห็นว่าในช่วงปีนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยมีจำนวนพนักงานและลูกจ้างเท่าไร และต่อจำนวนพนักงานและลูกจ้างจำนวนเท่านั้น จะมีพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบจัดการเรื่องสวัสดิการของพนักงานนั้นมีจำนวนกี่คน เพราะถึงแม้ว่าส่วนงานหรือหน่วยงานนั้นจะไม่มีภาระขยายจนถือเป็นส่วนงานหรือหน่วยงานที่ใหญ่โตรับผิดชอบมากขึ้น เราก็อาจจะดูเปรียบเทียบจากจำนวนพนักงานหรือลูกจ้างที่มีอยู่ในปีนั้นกับพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบก็ได้ โดยเปรียบเทียบศึกษาดูในช่วงแต่ละปีที่ยกมา

๑. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๕

หลังจากที่ได้มีการจัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้น เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๔๘๕ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๘๕ ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานและระเบียบวิธีปฏิบัติกิจการในธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังคงให้มีการเรียกตำแหน่งเดิมในสำนักงานธนาคารชาติไทยไปก่อน^๑ คือตำแหน่งตามการแบ่งส่วนงานของสำนักงานชาติไทยดังนี้^๒

๑. กองกลาง
๒. กองวิชาการ
๓. กองกุเงิน แบ่งเป็น
  - (๑) แผนกรั้งกุเงิน
  - (๒) แผนกชำระเงินกุ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๕.

^๒ คำสั่งของสำนักงานธนาคารชาติไทยที่ ๑๕/๒๔๘๓.

๔. กองธนาคารแบ่งเป็น

- (๑) แผนกรับฝากเงิน
- (๒) แผนกใหญ่เงิน

๕. กองการเงิน แบ่งเป็น

- (๑) แผนกรับจ่าย
- (๒) แผนกรักษา

๖. กองบัญชี

ต่อมาในวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๕ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีคำสั่งที่ ๘/๒๔๔๕ สั่งกองแลกเปลี่ยนอีกกองหนึ่ง เป็น ๗ กอง (ดูรูปแผนภูมิที่ ๑)

- จำนวนพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทย เริ่มแรกก่อตั้งมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๓ คน^๑ ซึ่งเป็นพนักงานที่โอนมาจากสำนักงานธนาคารชาติไทยและจากบางส่วนของกระทรวงการคลัง

- จะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่จัดการด้านสวัสดิการของพนักงาน ยังไม่ปรากฏในการจัดองค์การเริ่มแรกของธนาคารแห่งประเทศไทย

๒. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๔๖

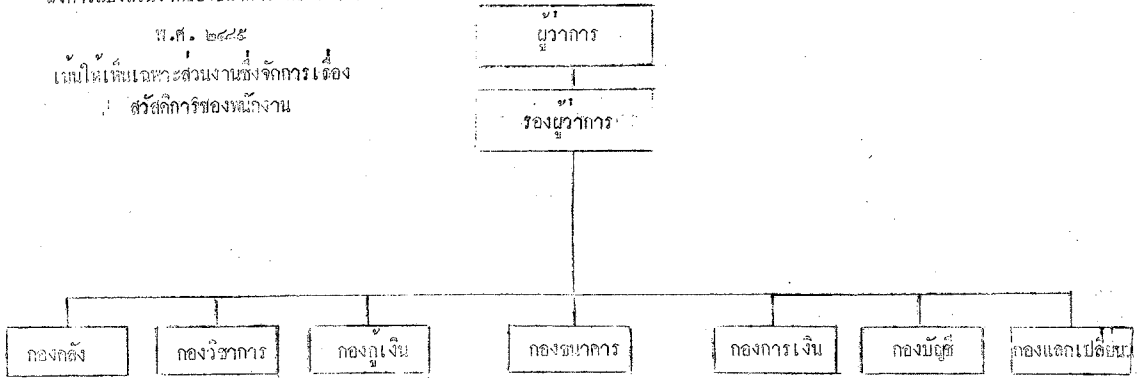
ตามคำสั่งที่ ๒๓/ ๒๔๔๖ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๖ เรื่องการแบ่งส่วนงาน และกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนมาตรฐาน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดองค์การใหม่ดังนี้

- ๑. สำนักบัญชาการ
- ๒. ฝ่ายบัญชีการ แบ่งเป็น
  - (๑) ส่วนการรับจ่ายเงิน
  - (๒) ส่วนเลขานุการ
  - (๓) ส่วนการคณควา
  - (๔) ส่วนการเงิน

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๒ - ๑๗๔.

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย

พ.ศ. ๒๔๘๕
เห็นได้เด่นเฉพาะส่วนงานซึ่งจัดการเรื่อง
สวัสดิการของพนักงาน

แผนภูมิที่ ๑

- ๓. ฝ่ายออกบัตรธนาคาร
- ๔. ฝ่ายการธนาคาร แบ่งเป็น
  - (๑) ส่วนเงินฝาก
  - (๒) ส่วนการให้กู้ยืมและซื้อลด
  - (๓) ส่วนการธนาคาร
- ๕. ฝ่ายการคลัง แบ่งเป็น
  - (๑) ส่วนการคลัง
  - (๒) ส่วนการกู้เงิน
  - (๓) ส่วนการควบคุมปริวรรต
- ๖. ฝ่ายบัญชี
  - (ค) รูปแผนภูมิที่ ๒

- จำนวนพนักงานแคว้น กจ้างจนสิ้นปี พ.ศ. ๒๔๘๖ มีทั้งสิ้น ๑๐๙ คน
- จะเห็นได้ว่าพนักงานซึ่งจัดการด้านสวัสดิการของพนักงานยังไม่ปรากฏ

ในการจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๖ หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดดำเนินการเรื่องสวัสดิการของพนักงาน ส่วนการเงิน ฝ่ายบัญชีการ และฝ่ายกักตุนนี้ได้มีพนักงานลาออกจากธนาคารไปประมาณที่พอจำนวนรวม ๕๐ คน

๓. การจัดการของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๘

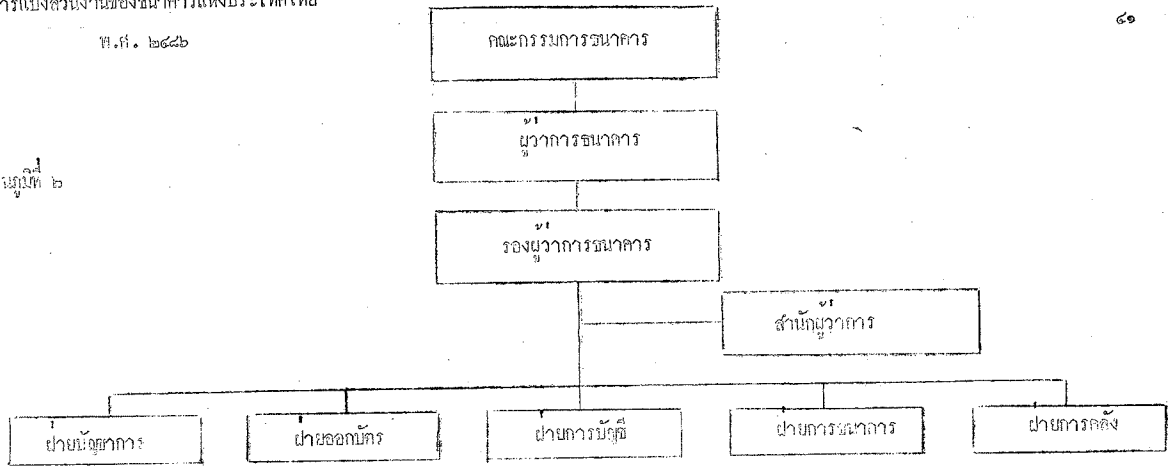
ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้รับโอนงานมาจากสำนักงานธนาคารชาติไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการอยู่ตลอดเวลา การปรับปรุงการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทยที่สำคัญมีในปี ๒๔๘๘ เมื่อธนาคารได้ออกระเบียบการ (ฉบับที่ ๔๕) เรื่องการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๔๘๘ โดยมีการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย คำตั้งที่ ๓๖ เรื่อง การแต่งตั้งเสมียนและนักการตาม
บัญชีการแต่งตั้งเสมียนและนักการที่ทำการอยู่ก่อนแล้ว.

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๕๖

แผนผังที่ ๒

เปลี่ยนแปลงการจัดองค์การและนับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นครั้งแรกของการมีหน่วยงานซึ่ง
จัดการด้านสวัสดิการของพนักงานขึ้นชื่อว่า หน่วยสวัสดิการอยู่ในส่วนการดำเนินงาน ฝ่าย
การพนักงานและการจัดองค์การจะปรากฏตามผังการแบ่งส่วนองค์การ ดังนี้

ก. ส่วนงานที่มีฐานะเทียบเท่าฝ่าย

๑. ฝ่ายธุรการ ประกอบด้วย

- ๑.๑ ส่วนเลขานุการ
- ๑.๒ ส่วนบริการ
- ๑.๓ ส่วนธุรการการเงิน

๒. ฝ่ายการพนักงานและการจัดองค์การ ประกอบด้วย

- ๒.๑ ส่วนการพนักงาน แบ่งออกเป็น
  - หน่วยพนักงาน
  - หน่วยสวัสดิการ
- ๒.๒ ส่วนการจัดองค์การ แบ่งออกเป็น
  - หน่วยแผนงานและงบประมาณ
  - หน่วยจัดมาตรฐาน
  - หน่วยเครื่องจักร

๓. ฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย

- ๓.๑ หน่วยทองสมุด
- ๓.๒ หน่วยสารบรรณ
- ๓.๓ โครงการประจำปี

๔. ฝ่ายการบัญชี ประกอบด้วย

- ๔.๑ ส่วนประมวลบัญชี
- ๔.๒ ส่วนสอบบัญชีภายใน
- ๔.๓ ส่วนหนี้สาธารณะ

๕. ฝ่ายการธนาคารภายในประเทศ ประกอบด้วย

- ๕.๑ ส่วนการรับจ่ายเงิน
- ๕.๒ ส่วนเงินฝากและโอนเงิน
- ๕.๓ ส่วนการธนาคาร

๖. ฝ่ายการธนาคารต่างประเทศ ประกอบด้วย

- ๖.๑ ส่วนธุรกิจต่างประเทศ
- ๖.๒ ส่วนการควบคุมปริวรรต

๗. ฝ่ายออกบัตรธนาคาร ประกอบด้วย

- ๗.๑ ส่วนกลาง
- ๗.๒ ส่วนโซ่แลก

๘. ส่วนงานที่มีฐานะเทียบเท่าส่วน

๑. สำนักผู้อำนวยการ
๒. สำนักงานกฎหมาย
๓. สำนักงานตรวจธนาคารพาณิชย์
(ดูรูปแผนภูมิที่ ๓)

- จำนวนพนักงานและลูกจ้างถึงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ ของธนาคารแห่งประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น ๗๖ คน

- นับเป็นการเปลี่ยนแปลงและจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทยครั้งแรกที่ได้จัดให้มีหน่วยงานซึ่งจัดการด้านสวัสดิการของพนักงานขึ้นอย่างแท้จริง ที่มีอยู่ในองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย และเป็นเพียงหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อส่วนการพนักงาน

ธนาคารแห่งประเทศไทย, ระเบียบการ (ฉบับที่ ๕๐) ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ เรื่องอัตรากำลังของธนาคารแห่งประเทศไทย.

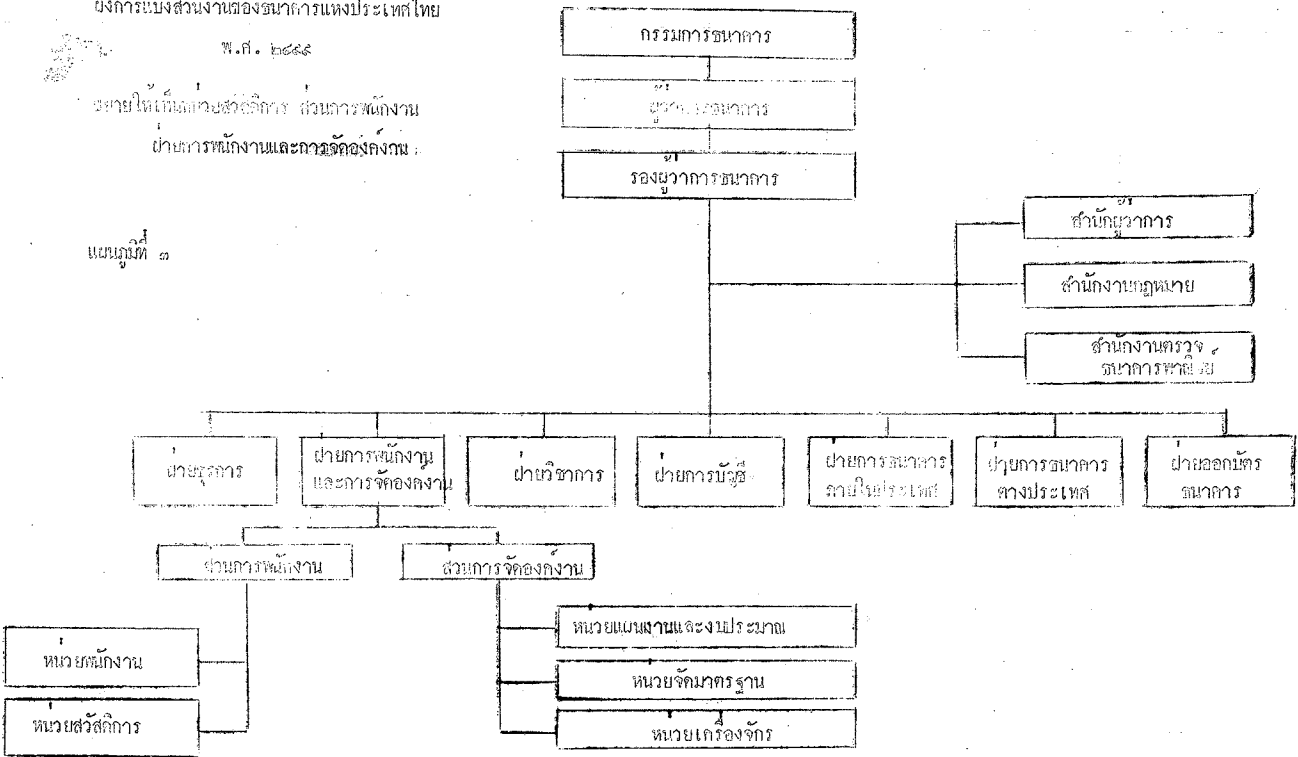

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๕๕

ขยายให้เห็นรายละเอียดส่วนงานที่
ฝ่ายการพนักงานและการจัดองค์กร

แผนภูมิที่ ๓

ฝ่ายการพนักงานและการจัดองค์งาน ซึ่งได้มีเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน และในปีดังกล่าวนี้ธนาคารได้เริ่มให้สวัสดิการเรื่องการรักษาพยาบาลให้กับพนักงาน และได้จัดราคาค่าจำหน่ายสิ่งของถูกให้กับพนักงาน เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในหน่วยสวัสดิการจึงได้มีจำนวนถึง ๒๓ คน เพราะมีบางส่วนต้องมาควบคุมดูแลงานสหกรณ์ดังกล่าวนี้

สำหรับเจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่รับผิดชอบจัดการงานสวัสดิการพนักงานมีจำนวนทั้งสิ้น ๒๓ คน^๑ โดยมีหัวหน้าหน่วยเป็นผู้บังคับบัญชา

๔. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๕

นับแต่ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดองค์การ ที่สำคัญอยู่หลายครั้ง ฝ่ายการพนักงานและการจัดองค์งานซึ่งเป็นฝ่ายงานที่ควบคุมหน่วยสวัสดิการ ยังคงมีการจัดองค์การเหมือนเดิม แต่เนื่องจากจำนวนพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ได้เพิ่มมากขึ้น การรับผิดชอบทางด้านการจัดสวัสดิการของพนักงานจึงได้เพิ่มมากขึ้นไปด้วย ดังจะให้เห็นการจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทยปี ๒๕๐๕ ดังต่อไปนี้^๒

ก. ส่วนงานที่มีฐานะเทียบเท่าฝ่าย

๑. ฝ่ายธุรการ ประกอบด้วย

๑.๑ ส่วนเลขานุการ

๑.๒ ส่วนบริการ

๑.๓ ส่วนธุรการเงิน

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ระเบียบการ (ฉบับที่ ๕๐) ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๙๙ เรื่องอัตรากำลังของธนาคารแห่งประเทศไทย.

^๒ แผนการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๕.

๒. ฝ่ายการพนักงานและภารกิจของสำนักงาน ประกอบด้วย

๒.๑ ส่วนการพนักงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น

- หน่วยพนักงาน
- หน่วยสวัสดิการ

๒.๒ ส่วนการจัดของสำนักงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น

- หน่วยแผนงานและงบประมาณ
- หน่วยจัดมาตรฐาน
- หน่วยเครื่องจักร

๓. ฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย

๓.๑ หน่วยทองสมุค

๓.๒ หน่วยชาวสาร

๓.๓ ชุดการเงินและการธนาคาร

๓.๔ ชุดการคลัง

๓.๕ ชุดการค้าและการชำระเงิน

๓.๖ ชุดภาวะเศรษฐกิจ

๔. ฝ่ายการบัญชี ประกอบด้วย

๔.๑ ส่วนประมวลบัญชี

๔.๒ ส่วนสอบบัญชีภายใน

๔.๓ ส่วนหนี้สาธารณะ

๕. ฝ่ายการธนาคารภายในประเทศ ประกอบด้วย

๕.๑ ส่วนการรับจ่ายเงิน

๕.๒ ส่วนเงินฝากและเงินโอน

๕.๓ ส่วนการธนาคาร

๖. ฝ่ายการธนาคารต่างประเทศ ประกอบด้วย

๖.๑ ส่วนธุรกิจต่างประเทศ

๖.๒ ส่วนควบคุมปริวรรต

๓. ฝ่ายออกบัตร ประกอบด้วย

๓.๑ ส่วนกลาง

๓.๒ ส่วนไซ้แลก

๔. ส่วนงานที่มีฐานะเทียบเท่าส่วน

๑. สำนักบัญชาการ

๒. สำนักงานกฎหมาย

๓. สำนักงานตรวจจรรยาบรรณวิชาชีพ

(ดูรูปแบบภูมิที่ ๔)

- จำนวนพนักงานและลูกจ้างถึงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๐๖ ของธนาคารแห่งประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น ๑,๑๓๘ คน

- เจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่รับผิดชอบจัดการด้านสวัสดิการของพนักงาน คือ หน่วยสวัสดิการมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๘ คน^๒ ที่ลดจำนวนไปจากปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศยกเลิกอัตราค่าจ้างนายสิ่งของถูกให้กับพนักงาน เป็นผลพลอยทำให้ลดจำนวนเจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่รับผิดชอบทางด้านดังกล่าวลงไป แต่ต้องเป็นการเพิ่มเจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่รับผิดชอบด้านสวัสดิการด้านอื่นของพนักงาน และในช่วงตั้งแต่ปี ๒๔๘๘ - ๒๕๐๕ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มให้สวัสดิการแก่พนักงานอย่างแท้จริง โดยปรับปรุง-เป็นระเบียบสวัสดิการที่จัดให้มีดังต่อไปนี้

๑. เงินทุนเดี่ยงชีวิต

๒. การรักษาพยาบาล

๓. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปในงานของธนาคาร

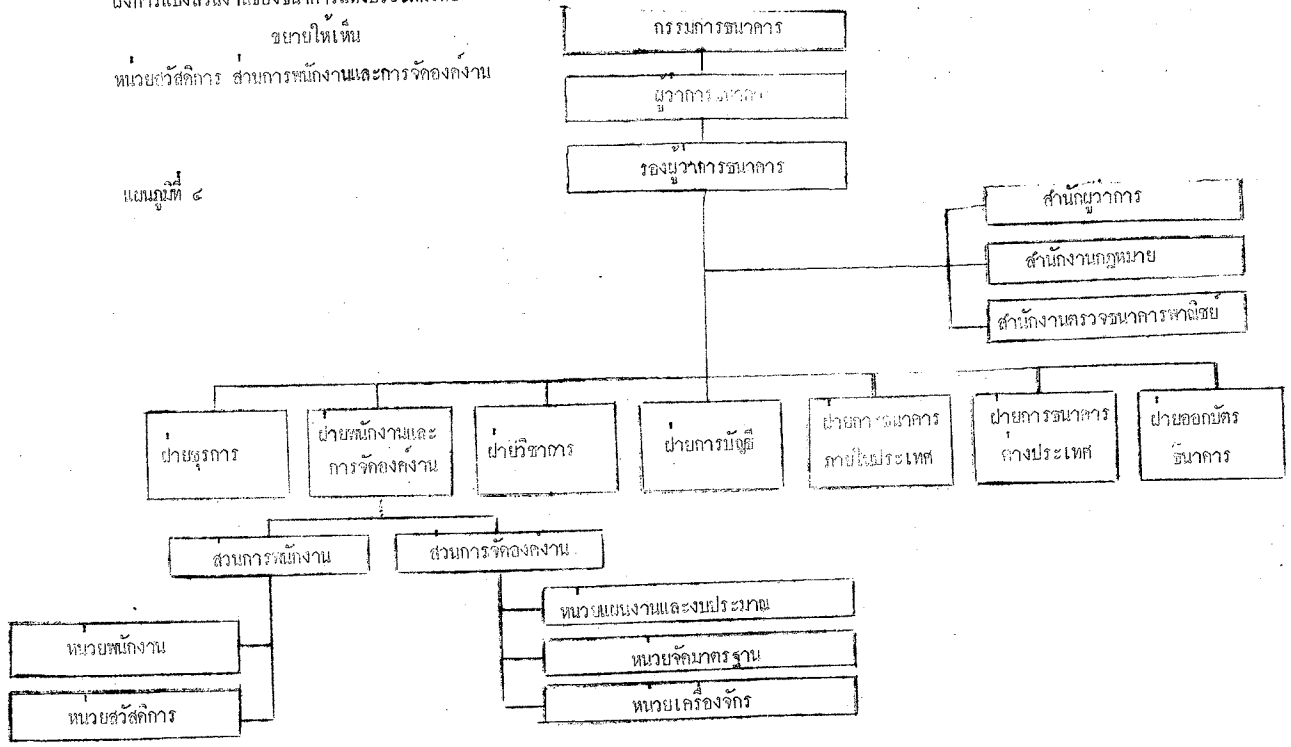
ธนาคารแห่งประเทศไทย, ระเบียบการ (ฉบับที่ ๑๑๕) ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๐๖ เรื่องอัตราค่าจ้างของธนาคารแห่งประเทศไทย.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๒

ขยายให้เห็น
หน่วยสวัสดิการ ส่วนการพนักงานและการจัดคงงาน

แบบภูมิที่ ๘

๕. การจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๑๕

การเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดองค์การที่ผ่านมาในรอบ ๑๐ ปี (๒๕๐๕-๒๕๑๕) นั้นนับว่าการเปลี่ยนแปลงอยู่หลายประการ และยังคงยึดถือการแบ่งส่วนงานตามระเบียบการ (ฉบับที่ ๔๕) ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๔๙๙ และจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายตามระเบียบ (ฉบับที่ ๒๔๒) ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ และได้กำหนดให้มีส่วนงานที่มีฐานะเทียบเท่าฝ่ายทั้งหมด ๕ ฝ่าย และมีฐานะเทียบเท่าส่วน ๓ ส่วน

สำหรับหน่วยสวัสดิการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดการสวัสดิการของพนักงานที่ขึ้นตรงต่อส่วนการพนักงาน ฝ่ายการพนักงานและการจัดองค์งานไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด แต่จำนวนพนักงานในหน่วยได้เพิ่มขึ้นตามความรับผิดชอบต่อจำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้น ถึงรายละเอียดที่แสดงในผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๕ ดังนี้

- ก. ส่วนงานที่มีฐานะเทียบเท่าฝ่าย
  ๑. ฝ่ายธุรการ ประกอบด้วย
    - ๑.๑ ส่วนเลขานุการ
    - ๑.๒ ส่วนบริการ
    - ๑.๓ ส่วนธุรการการเงิน
  ๒. ฝ่ายการพนักงานและการจัดองค์งาน ประกอบด้วย
    - ๒.๑ ส่วนการพนักงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น
      - หน่วยพนักงาน
      - หน่วยสวัสดิการ

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย, พ.ศ. ๒๕๑๕.

- ๒.๒ ส่วนการจัดองค์งาน ซึ่งแบ่งออกเป็น
- หน่วยแผนงานและงบประมาณ
  - หน่วยเลขาธิการ
๓. ฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย
- ๓.๑ หน่วยข่าวสาร
  - ๓.๒ โครงการค้นคว้าชุดต่าง ๆ
  - ๓.๓ ห้องสมุด
๔. ฝ่ายการบัญชี ประกอบด้วย
- ๔.๑ ส่วนประมวลบัญชี
  - ๔.๒ ส่วนหนี้สารภาระ
๕. ฝ่ายการธนาคารภายในประเทศ ประกอบด้วย
- ๕.๑ ส่วนเงินฝากและเงินโอน
  - ๕.๒ ส่วนเงินฝากสุรวงค์
  - ๕.๓ ส่วนการธนาคาร
๖. ฝ่ายการธนาคารต่างประเทศ ประกอบด้วย
- ๖.๑ ส่วนธุรกิจต่างประเทศ
  - ๖.๒ ส่วนการควบคุมปริวรรต
๗. ฝ่ายออลมิตร ประกอบด้วย
- ๗.๑ ส่วนกลาง
  - ๗.๒ ส่วนไรแกล
  - ๗.๓ ส่วนเงินตราสุรวงค์
  - ๗.๔ ส่วนเงินตราบางขุนพรหม
๘. ฝ่ายตรวจสอบกิจการภายใน ประกอบด้วย
- ๘.๑ ส่วนตรวจการปฏิบัติงานและสอบบัญชี
  - ๘.๒ ส่วนตรวจสอบกิจการคานะนมิตร

๘. ฝ่ายตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ ประกอบด้วย

๘.๑ ส่วนตรวจธนาคารพาณิชย์

๘.๒ ส่วนวิเคราะห์

๙. ส่วนงานที่มีฐานะเทียบเท่าส่วน

๑. สำนักคูวารการ

๒. สำนักงานกฎหมาย

๓. สำนักงานรักษาความปลอดภัย

๑๐. สาขาของธนาคารแห่งประเทศไทยมี ๓ สาขา มีฐานะเป็นส่วนงานหนึ่งของสำนักงานใหญ่ ขึ้นตรงต่อคูวารการสาขาธนาคารดำเนินธุรกิจ เช่นเดียวกับสำนักงานใหญ่ของธนาคารเกือบทุกประการ ๓ สาขาคือดังต่อไปนี้

๑. สาขาภาคใหญ่ เรียกว่าธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใหญ่มีสำนักงานอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๐๗ ประกอบด้วย

๑.๑ ส่วนเงินตรา

๑.๒ ส่วนธุรกิจ

๑.๓ หน่วยกลาง

๒. สาขาขอนแก่น เรียกว่าธนาคารแห่งประเทศไทยสาขาขอนแก่น มีสำนักงานอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๑ ประกอบด้วย

๒.๑ ส่วนเงินตรา

๒.๒ ส่วนธุรกิจ

๒.๓ หน่วยกลาง

๓. สาขาลำปาง เรียกว่าธนาคารแห่งประเทศไทยสาขาลำปาง มีสำนักงานอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๑๕ ประกอบด้วย

๓.๑ ส่วนเงินตรา

๓.๒ ส่วนธุรกิจ

๓.๓ หน่วยกลาง

ง. โรงพิมพ์ธนบัตร ธนาคารแห่งประเทศไทย
(ดูแผนภูมิที่ ๕)

- จำนวนพนักงานและลูกจ้าง จนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๑๕ ของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เพิ่มมากขึ้นตามการขยายและเปลี่ยนแปลงองค์การ มีจำนวนทั้งสิ้น

๑,๗๓๔ คน^๑

- จำนวนเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของหน่วยสวัสดิการ ซึ่งรับผิดชอบจัดการเรื่องสวัสดิการของพนักงานได้เพิ่มตามด้วยคือเป็นจำนวน ๒๑ คน^๒ และในระหว่างปี ๒๕๐๕ - ๒๕๑๕ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีสวัสดิการแก่พนักงานและลูกจ้าง ดังนี้คือ

๑. เงินทุนเลี้ยงชีพ
๒. การรักษาพยาบาล
๓. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปในงานของธนาคาร
๔. การสงเคราะห์ให้พนักงานกู้ยืมเงิน
๕. การช่วยเหลือพนักงานเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในโรงเรียน
๖. ทุนการศึกษา พ. ตางประเทศ
๗. เงินสงเคราะห์บุตรพนักงาน
๘. การกู้ยืมเงินกรณีอาคารสงเคราะห์

^๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานประจำเดือนธันวาคม ๒๕๑๕ (กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพนักงานและการจัดคลังงานธนาคารแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕)

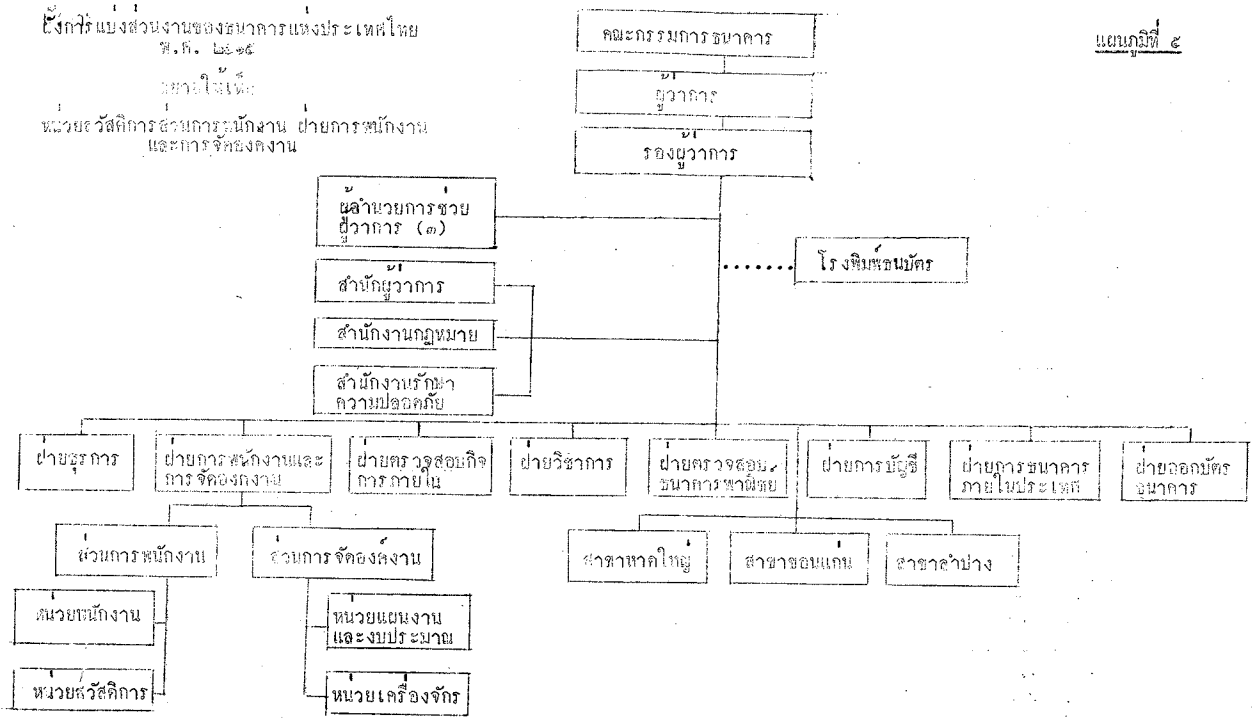
^๒ เรื่องเดียวกัน.

แผนภูมิที่ ๕

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๑๕

วิทยาเขต

หน่วยสวัสดิการ ส่วนการนิเทศงาน ฝ่ายการปฏิบัติงาน
และการจัดองค์งาน

๖. การจ้างองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๐

การเปลี่ยนแปลงทางด้านการจ้างองค์การที่เข้ามาในรอบ ๕ ปี (๒๕๑๕ - ๒๕๒๐) นี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงการจ้างงานอยู่เช่นกันเพื่อความเหมาะสมกับขอบข่ายงานที่ได้เพิ่ม แต่ยังคงยึดถือการแบ่งส่วนงานตามระเบียบการ (ฉบับที่ ๔๕) ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๑๕ อยู่เช่นเดิม

ส่วน หน่วยสวัสดิการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดการสวัสดิการของพนักงาน ซึ่งขึ้นตรงต่อส่วนการระดมเงิน ฝ่ายการพนักงานและการจ้างงานไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างไร ถึงแม้จะได้มีการเปลี่ยนแปลงการจ้างองค์การในฝ่ายการพนักงานและการจ้างงานก็ตาม แต่จำนวนพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยสวัสดิการก็ได้เพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนพนักงานไปด้วย จากการปรับปรุงองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย พฤษภาคม ๒๕๒๐ ซึ่งจะกล่าวเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงองค์การของฝ่ายการพนักงานและการจ้างงานปรากฏดังนี้ :

ฝ่ายการพนักงานและการจ้างงาน ประกอบด้วย

๑. ส่วนการพนักงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น

- ๑.๑ หน่วยพนักงาน
- ๑.๒ หน่วยวางแผนพนักงาน
- ๑.๓ หน่วยพนักงานสัมพันธ์
- ๑.๔ หน่วยสวัสดิการ

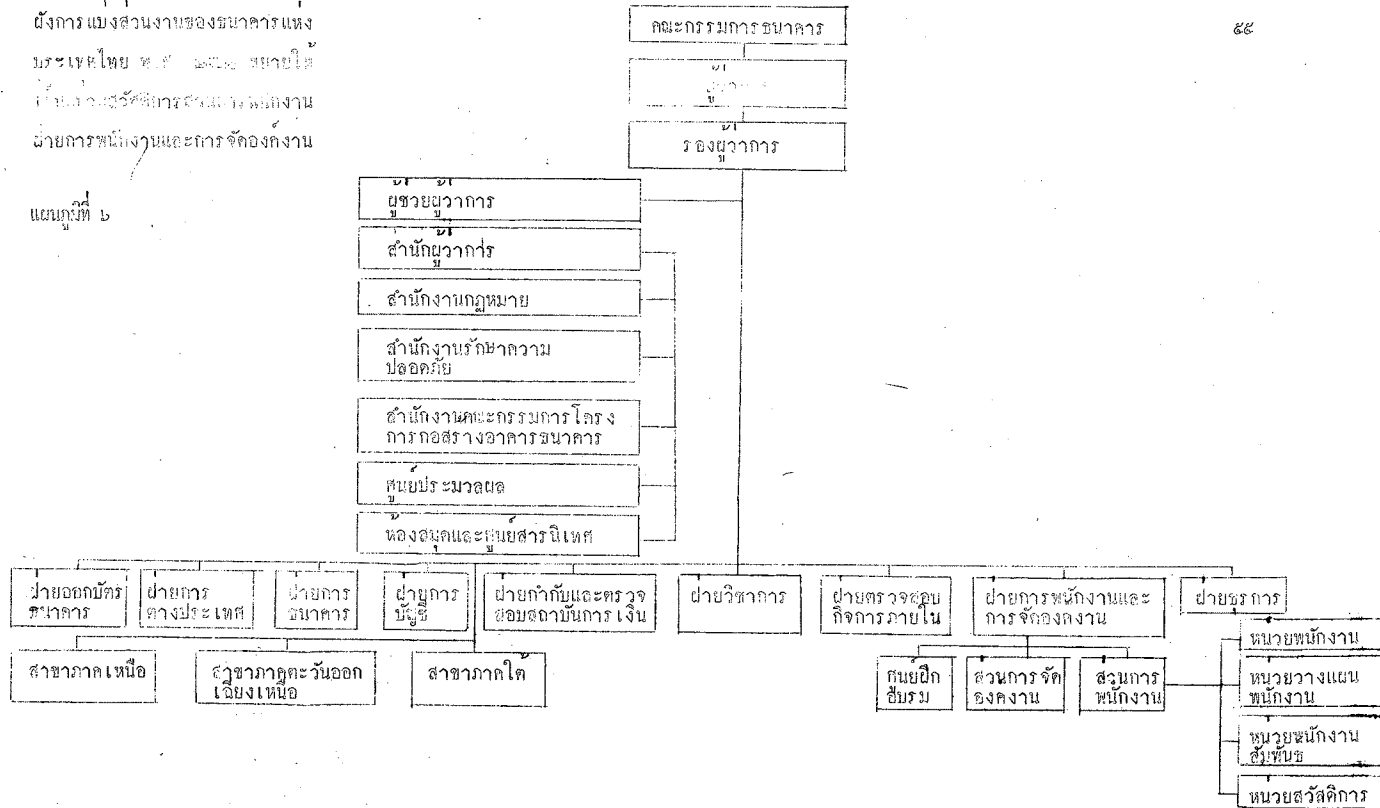
๒. ส่วนการจ้างงาน

๓. ศูนย์ฝึกอบรม

(ดูแผนภูมิที่ ๖)

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖ สืบมาโดย
เป็นแบบสวัสดิการส่วนราชการพนักงาน
ฝ่ายการพนักงานและการจัดตั้งงาน

แผนภูมิที่ ๖

- จำนวนพนักงานและลูกจ้างจกแจ้งเกือบกรกฎาคม ๒๕๖๐ ของธนาคารแห่งประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๒๖๓ คน^๑

- จำนวนเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของหน่วยสวัสดิการ ซึ่งรับผิดชอบด้านจัดการเรื่องสวัสดิการของพนักงานได้เพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของพนักงานด้วยจนถึงกรกฎาคม ๒๕๖๐ มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๔ คน^๒ และในปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดสวัสดิการให้พนักงานดังนี้

๑. การจ่ายเงินก้อนให้ในระหว่างการลาและป่วย
๒. เงินทุนเลี้ยงชีพ
๓. การรักษายาพยาบาล
๔. การสงเคราะห์ให้พนักงานกู้ยืมเงิน
๕. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปในงานของธนาคาร
๖. การช่วยเหลือพนักงานเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในโรงเรียน
๗. ทุนการศึกษา ณ ต่างประเทศ
๘. เงินสงเคราะห์บุตรพนักงาน
๙. การกู้ยืมเงินกรณีอาคารสงเคราะห์
๑๐. เงินทดแทน
๑๑. การช่วยเหลือครอบครัวพนักงานที่ถึงแก่กรรมในขณะที่เป็นพนักงาน
๑๒. ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุดและเบี้ยเลี้ยง

ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานประจำเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐ (กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพนักงานและการจัดองค์การบริหารแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๕)

^๒ เรื่องเดียวกัน.

๑๓. การฉกฉวยทรัพย์สิน
๑๔. เงินเพิ่มของพนักงานที่ไปประจำในจังหวัดอื่น
๑๕. การรักษาพยาบาลผู้ที่เคยเป็นพนักงานของธนาคาร
๑๖. สถานสวัสดิการ

ประวัติของธนาคารกสิกรไทย

ประวัติศาสตร์ธนาคารพาณิชย์ของไทย เริ่มต้นด้วยธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้แบงกิง คอร์ปอเรชั่น (Hongkong and Shanghai Banking Corp. (British)) เป็นธนาคารของชนชาวอังกฤษ ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในฮ่องกง ได้เข้ามาเปิดดำเนินการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๓๐ ในตอนนั้นกิจการธนาคารในประเทศไทยตกอยู่ในมือของธนาคารต่างประเทศ โดยเฉพาะอังกฤษ ทั้งนี้เพราะว่าในสมัยนั้น ชนชาติอังกฤษมีผลประโยชน์และธุรกิจในประเทศไทยมากกว่าชนชาติอื่น และประเทศไทยเป็นประเทศกันชน (Buffer State) ที่แยกมาและมาสายของอังกฤษจากอินโดจีนของฝรั่งเศส ธนาคารพาณิชย์แห่งที่ ๒ ที่เข้ามาดำเนินการธุรกิจในประเทศไทยเมื่อปี ๒๔๓๗ คือ ธนาคารชาร์เตอร์แบงก์ (ของชาวอังกฤษ) (The Chartered Bank Ltd.) เข้ามาเปิดดำเนินการในปี ๒๔๔๐

ฉนั้นระยะแรกของกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย จึงเรียกได้ว่าเป็นสมัยธนาคารยุโรป ไม่วว่าจะเป็นด้านการค้าหรือธุรกิจอื่นในของเอเชีย ไม่มีโอกาสที่จะเขาแข่งขันได้ เนื่องจากขาดความรู้ความชำนาญ ถึงแม้ก่อนหน้านั้นธุรกิจธนาคารได้ดำเนินการมาบ้างแล้วโดยชาวจีน แต่ก็มึวงจำกัด เพียงการโอนเงินไปเมืองจีน หรือประเทศอื่นซึ่งเป็นไปในรูปแบบที่ล้าชญาใช้เงินโดยร้านโอนเงินชาวจีน ซึ่งเรียกชื่อตามสมัยนั้นว่า "โปยกวน" จนกระทั่งได้หมดหน้าที่ยลงหลังจากปี ๒๔๔๕ เมื่อรัฐบาลได้ออกกฎหมายควบคุมการส่งเงินตราออกนอกประเทศ

จนกระทั่งถึงปี ๒๔๔๘ ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นของคนไทยจึงได้ตั้งขึ้นคือ ธนาคารไทยพาณิชย์ (Siam Commercial Bank) ซึ่งมีชื่อภาษาไทยตอนนั้นว่า บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล จำกัด เพราะคนไทยยังขาดความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์ ถึงแม้จะมี

ได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๔๕๒ และมีทุนเริ่มแรก ๓ ล้านบาท.

ธนาคารของไทยเปิดดำเนินการแล้วก็ตาม แต่ทางด้านการเงินฝาก ประชาชนยังไม่นิยมฝากเงินกับธนาคารต่างชาติ ที่มีเจ้าของเป็นชาวยุโรป ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนยังมีความเลื่อมใสในด้านการบริการและความมั่นคงของธนาคารต่างประเทศ

เมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา (สงครามโลกครั้งที่ ๒) ญี่ปุ่นบุกขึ้นไทยและบังคับให้ประเทศไทยเป็นพวกด้วยรวมประกาศสงครามกับประเทศยุโรป โดยเฉพาะอเมริกาและอังกฤษ เมื่อประเทศไทยได้ประกาศสงครามกับกลุ่มประเทศพันธมิตรร่วมกับประเทศญี่ปุ่นแล้ว ผลที่ได้รับโดยตรงก็คือทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งถูกรัฐบาลไทยริบหมด

ในปี ๒๔๔๔ ฝ่ายพันธมิตรก็กลับเป็นฝ่ายตอมน้อย และล้างแพ้งฝ่ายอักษะก็คอบ ๆ ปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้นทุกขณะ จนกระทั่งประเทศเยอรมันนี้ ได้ประกาศยอมแพ้โดยปราศจากเงื่อนไข เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๔๔ แต่ประเทศญี่ปุ่นยังคงสู้รบอยู่ในตะวันออกไกล ซึ่งก็มองเห็นได้ว่าสงครามโลกที่ได้ยืดเยื้อมานานนั้นคงจะโคยุติลงไปในไม่ช้า ซึ่งเป็นความจริง ประเทศญี่ปุ่นได้ประกาศยอมแพ้ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๔๔

ในตอนต้นปี ๒๔๔๔ นักธุรกิจการค้ากลุ่มหนึ่งนำโดยนายโชชิ ล่าซา ได้สังเกตเห็นว่าเมื่อสงครามมหาเอเชียบูรพาได้เสร็จสิ้นลงการเศรษฐกิจของโลกคงจะได้มีการฟื้นตัวขึ้นสู่สภาพที่ปกติดีขึ้น สำหรับประเทศไทยเราซึ่งได้เข้าสู่ภาวะสงครามด้วยนั้น เมื่อภาวะสงครามสิ้นสุดลงไปก็คงจะต้องมีการบูรณะฟื้นฟูทางเศรษฐกิจของประเทศขนาดใหญ่ การผลิตก็จะค่อยขยายตัว การลงทุนจะมามากขึ้น การค้าระหว่างประเทศก็จะกลับเข้ามา มีบทบาทที่สำคัญ และเศรษฐกิจแขนงต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจจะดำเนินไปด้วยดีก็จะมีสถาบันทางเศรษฐกิจหนึ่งรองรับอยู่คือ สถาบันธนาคารพาณิชย์

จำเริญ เตียรุชประเสริฐ, "ธนาคารกสิกรรมไทยอายุครบ ๗๖ ปี", นิตยสารธนาคาร ฉบับปฐมฤกษ์ (สิงหาคม ๒๕๒๐), หน้า ๖๕.

ในระบายนั้รนาการพาณิชย์ในประเทศไทยยังมีอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 วนการที่เป็นของคนไทย ดังนั้นนายโชติ ฉ่ำชำ จึงได้ชักชวนญาติพี่น้อง และเพื่อนพ่อค้า
 คุยกันตั้งธนาคารกสิกรไทยขึ้น เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๔๔ ด้วยเงินทุน ๕ ล้านบาท
 และมีพนักงานรวมทั้งสิ้น ๒๑ คน โดยมีนายโชติ ฉ่ำชำ เป็นกรรมการผู้จัดการ และมี
 หลวงนฤเบศร์มานิตย์ (นายสงวน จูฑะเทมีย์) เป็นประธานกรรมการ มีสำนักงานอยู่ที่
 ถนนเสือป่า (ปัจจุบันเป็นที่ทำการของสาขาถนนเสือป่า) ซึ่งนับเป็นธนาคารพาณิชย์ของ
 คนไทย เป็นอันดับที่ ๕ ที่เปิดดำเนินการ

ต่อมาในปี ๒๔๔๕ ธนาคารกสิกรไทย ได้เปิดสาขาเป็นแห่งแรกที่อำเภอ
 หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เรียกว่า สาขาหาดใหญ่ และในปี ๒๔๔๗ ได้เปิดที่ตลาดพลู
 นับเป็นสาขาแรกที่เปิดดำเนินการในกรุงเทพมหานคร เรียกว่าสาขาสถาปนิก

นายโชติ ฉ่ำชำ ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการมาได้จนถึงปี ๒๔๕๑ ก็ถึงแก่
 กรรม นายเกษม ฉ่ำชำ ได้รับตำแหน่งเป็นกรรมการผู้จัดการแทน

ในช่วงปี ๒๔๕๑ - ๒๕๐๐ ภาวะทางการเมืองของประเทศไม่อยู่ในฐานะมั่นคง
 มีการพยายามทำการปฏิวัติรัฐประหารกันอยู่เสมอ ระบอบประชาธิปไตยประสมภาวะ
 อดดุกดุกดกลานตลอดมา สภาเลือกตั้งและสภาแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ดำเนินคดีบัญญัติ ซึ่งควบคุม
 การบริหารภายใต้การนำของจอมพล ป.พิบูลสงคราม มาโดยตลอด ภาวะเช่นว่านั้นไม่
 ช่วยให้เสถียรภาพทางการเมืองมีมากนัก ซึ่งพลอยทำให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจกระทบ
 กระเทือนไปด้วย ธนาคารกสิกรไทย ดำเนินงานภายใต้บรรยากาศเช่นว่านั้น จนกระทั่ง
 ถึงปี ๒๕๐๑ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เข้ามามีบทบาท อำนาจในทางการเมืองและตาม
 นโยบายการปกครองประเทศด้วยความเด็ดขาด ความระส่ำระสายทางการเมืองจึงค่อยๆ
 ลดลงไป ภาวะเศรษฐกิจค่อย ๆ เป็นมีกแผนขึ้น แม้ประชาชนจะขาดเสถียรภาพอยู่บ้าง
 มีระบบการผูกขาดอยู่โดยทั่วไป แต่ภาวะทางการเมืองกลับมีเสถียรภาพดีขึ้น * หลังจากนั้น

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐.

กิจการธนาคารของธนาคารกสิกรไทยก็ได้เจริญรุดหน้าเป็นลำดับ ไท้ขยายกิจการเปิดสาขาขึ้นทั้งในส่วนภูมิภาคและในกรุงเทพมหานคร

นายเกษม ลำชา บริหารงานมาจนถึงปี พ.ศ.๒๕๐๖ ก็ได้ถึงแก่กรรมลง นายบัญชา ลำชา ได้รับหน้าที่กรรมการผู้จัดการแทน และในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ธนาคารกสิกรไทยได้มีการเพิ่มทุนจากเดิมเป็น ๕๐ ล้านบาท และได้ทำการขยายขยายสำนักงานใหม่เดิมจากถนนเสือป่า มาตั้งอยู่ ณ อาคาร ๙ ชั้น เลขที่ ๑๔๒ ถนนสีลม (ซึ่งเป็นสำนักงานใหญ่อยู่ปัจจุบัน) ตั้งแต่วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐ รวมจำนวนพนักงานที่เพิ่มเป็น ๓๑๔ คน และมีสาขาทั่วราชอาณาจักร ๒๑ สาขา

ธนาคารกสิกรไทย ได้เปิดสาขาในต่างประเทศเป็นแห่งแรกคือ ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ และมีนโยบายที่จะเปิดสาขาในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมันในเร็ว ๆ นี้ (ปี ๒๕๒๑)

ในปลายปี ๒๕๑๙ พระนิตินการประสม (สงวน ชัยเจนิยม) ประธานกรรมการ ได้ถึงแก่กรรมลง นายบัญชา ลำชา จึงได้รับเลือกจากคณะกรรมการธนาคารให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการสืบแทนพระนิตินการประสม และนายบรรยงค์ ลำชา ได้เลื่อนขึ้นจากรองกรรมการผู้จัดการเป็นกรรมการผู้จัดการ และบริหารงานมาจนปัจจุบัน

ธนาคารกสิกรไทยมีอายุครบรอบ ๓๒ ปี เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๒๐

การจ้ดองกิจการและวิวัฒนาการของหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่จัดการงานสวัสดิการของธนาคารกสิกรไทย

ตามที่โลกก้าวมาแล้ถึงประวัติกวามเป็นมาของธนาคารกสิกรไทย ตั้งแต่เริ่มแรกตั้งมาจนถึงเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๒๐ ซึ่งเป็นการครบรอบปีที่ ๓๒ ของธนาคารกสิกรไทย สำหรับช่วงทอนนี้จะโลกกล่าวถึงการจ้ดองกิจการของธนาคารกสิกรไทย ตั้งแต่เริ่มแรกถึง และการวิวัฒนาการความเป็นมาของการจ้ดองกิจการมาจนถึงปัจจุบัน

ธนาคารกสิกรไทย, รายงานคณะกรรมการและงบดุลย์ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๐ (กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกสิกรไทย ๒๕๑๐) หน้า ๒๐

และจะเห็นถึงหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่จัดการด้านสวัสดิการของพนักงานว่ามีการ
 วิชาการอย่างไร ในขณะที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการขององค์การธนาคารที่
 มีอยู่หลายครั้ง ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการก่อตั้งหน่วยงานของธนาคารกสิกรไทย
 จำนวนเจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่รับผิดชอบจัดการเรื่องสวัสดิการ อันจะเป็นสิ่งบ่งชี้ให้
 เห็นถึงการขยายของหน่วยงานหรือส่วนงานสวัสดิการนี้ได้ว่ามีวิวัฒนาการหรือเติบโต
 ขึ้นอย่างไร

การที่จะกล่าวถึงวิวัฒนาการทางการจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทย
 โดยเฉพาะหน่วยงานหรือส่วนงานที่จัดการด้านสวัสดิการของพนักงาน จะได้กล่าวถึง
 เฉพาะช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเท่านั้น ซึ่งกล่าวไ้รวมมี ๖ ครั้งดังต่อไปนี้

๑. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๔๘๘
๒. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๕๐๖
๓. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๕๑๑
๔. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๕๑๗
๕. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๕๑๘
๖. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๕๒๐

ในการจัดองค์การในแต่ละช่วงปีที่จะได้กล่าวต่อไปนี้ จะทำเช่นที่ใดกล่าวมา
 แล้วในเรื่องของการจัดองค์การของธนาคารแห่งประเทศไทย คือ ในแต่ละช่วงปีจะได้
 แยกอธิบายถึงผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารกสิกรไทย โดยจะเน้นให้เห็นถึงเฉพาะ
 ส่วนหรือหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการเรื่องสวัสดิการของพนักงานเท่านั้น
 และในขณะที่เดียวกันก็จะแสดงให้เห็นว่า ในช่วงปีนั้น ๆ ธนาคารกสิกรไทยมีจำนวนพนักงาน
 เท่าไรและต่อจำนวนพนักงานเท่านั้น จะมีพนักงานซึ่งรับผิดชอบจัดการเรื่องสวัสดิการ
 ต่อจำนวนพนักงานกี่คน เพราะถึงแม้สาขายานหรือหนวถงานนั้นจะ ไม่มีการขยายจน
 ต้องเป็นส่วนงานหรือหน่วยงานที่โตขึ้นรับผิดชอบมากขึ้น เราก็อาจจะดูเปรียบเทียบจาก
 จำนวนพนักงานที่มีอยู่ในปีนั้นต่อจำนวนพนักงานที่รับผิดชอบก็ได้ โดยศึกษาเปรียบเทียบแต่
 ละช่วงปีที่ยกมา

๑. การจัดองค์กรของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๔๘๘

ในปี ๒๔๘๘ ซึ่งนับเป็นปีแรกของการก่อตั้งธนาคารกสิกรไทยนั้น การดำเนินงานและการบริหารงานของธนาคารจะมีลักษณะการจัดองค์กรเหมือนสำนักงานสาขาของธนาคารทั่ว ๆ ไปในปัจจุบัน ยังไม่มีการจัดแบ่งองค์กรที่ซับซ้อนประกอบเพียงจะเริ่มดำเนินงาน จำนวนพนักงาน จึงมีเพียงเท่ากับการบริหารงานสำนักงานสาขาเท่านั้น แต่จะแตกต่างจากสาขาในปัจจุบันคือมีตำแหน่งคอมโปรเคอร์ ท่าหน้าที่เห็นได้ชัดและเป็นตำแหน่งหน้าที่สำคัญของธนาคารตำแหน่งหนึ่ง

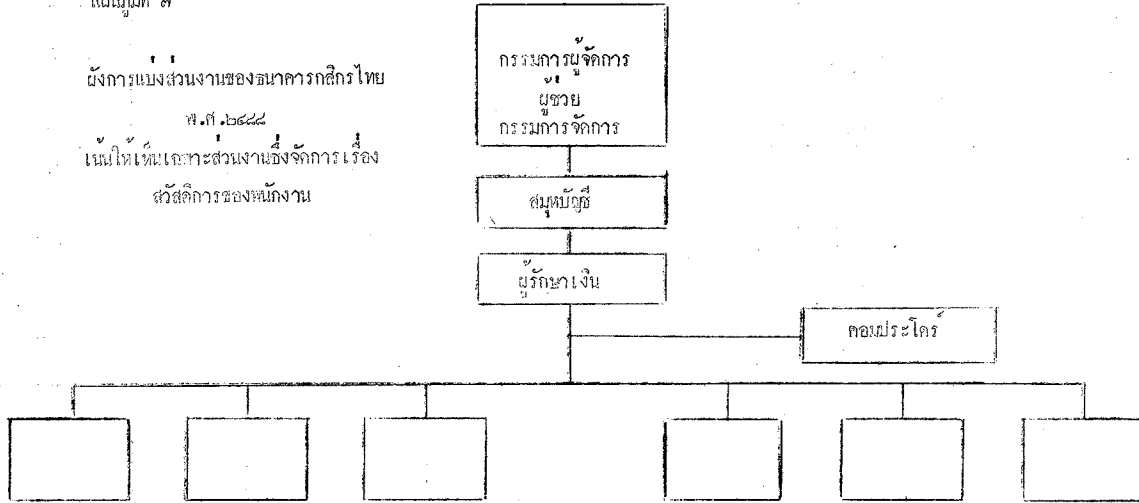
ถึงแม้จะเป็นปีแรกของการเปิดดำเนินการและยังถือว่าเป็นธนาคารขนาดเล็กอยู่ แต่ธนาคารกสิกรไทยในปีนั้น ก็ยังได้มีการจัดการแบ่งงาน (การจัดองค์กร) ภายในธนาคารรวมทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานแต่ละคน โดยคำนึงถึงชนิดของงานที่สำคัญ ๆ ของธนาคาร เช่น

๑. งานคานการคาค คือการให้บริการแก่ลูกค้าผู้มีเงินฝากกับธนาคาร
  ๒. งานคานการออมทรัพย์ คือการให้บริการแก่ลูกค้าที่มีเงินฝากประจำกับธนาคาร
  ๓. งานเกี่ยวกับการหาเงินทุน หาเงินฝาก และงานทั่ว ๆ ไปของธนาคาร
  ๔. งานเกี่ยวกับการหาผลประโยชน์ให้กับทรัพย์สินของลูกค้า โดยได้จัดการแบ่งองค์กรของธนาคาร โดยมีตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
๑. กรรมการผู้จัดการ
  ๒. ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ
  ๓. สมุคบัญญัติ
  ๔. คอมโปรเคอร์
  ๕. พนักงานเก็บรักษาเงิน
  ๖. พนักงานบัญชี
  ๗. พนักงานบริการช่วยเหลือทั่วไป เช่นพนักงานดูแลทำความสะอาดสำนักงาน พนักงานส่งหนังสือ เป็นต้น
- (จรรูปแผนภูมิที่ ๗)

แผนภูมิที่ ๗

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารกสิกรไทย
พ.ศ. ๒๕๔๔
เน้นให้เห็นเฉพาะส่วนงานเชิงจัดการเรื่อง
สวัสดิการของพนักงาน

๒๘

- จำนวนพนักงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย ในเริ่มแรกก่อตั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น ๓๑ คน^๑

- ในช่วงระยะนั้นความเข้าใจในเรื่องสวัสดิการยังมีการเข้าใจกันน้อยมาก และยังไม่แพร่หลายในประเทศไทย ดังนั้นหน่วยงานหรือส่วนงานซึ่งจัดการด้านสวัสดิการของพนักงานจึงยังไม่ปรากฏในการจัดองค์การในเริ่มแรกของธนาคารกสิกรไทย

๒. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๕๐๖

ธนาคารกสิกรไทย ได้เริ่มขยายกิจการเพิ่มเติม ได้มีการเปิดสาขาเพิ่มจากเดิมอีกคือในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้เปิดดำเนินการสาขาทั้งในกรุงเทพมหานครและตามภูมิภาคต่าง ๆ ถึง ๓๘ สาขา ทำให้การบริหารงานของธนาคารจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพัฒนาไปจากเดิมสำนักงานถนนเสือป่า (สำนักงานสาขาลานเสือป่าในปัจจุบัน) ได้กลายเป็นสำนักงานใหญ่ โดยมีการจัดองค์การของธนาคารดังต่อไปนี้^๒

๑. ฝ่ายตรวจสอบภายใน
๒. ฝ่ายการบัญชี
๓. ฝ่ายการเงิน
๔. ฝ่ายสาขา
๕. ฝ่ายหนี้สินและหลักทรัพย์
๖. ฝ่ายต่างประเทศ
๗. ฝ่ายบริหารเงินตรา
๘. ฝ่ายสินเชื่อออก-ต่างประเทศ
๙. ส่วนงานกลาง (ซึ่งมีฐานะเทียบเท่าฝ่าย)

^๑ เรื่องเดียวกัน

^๒ บัญชีพนักงานธนาคารกสิกรไทย พ.ศ. ๒๕๐๖

๑๐. หน่วยงานที่บริหารงานพิเศษ

๑๐.๑ ผู้รักษาเงินสำนักงานใหญ่

๑๐.๒ สมุหบัญชีใหญ่

๑๐.๓ คอมพิวเตอร์

การบริหารงานทั้งหมดขึ้นตรงต่อกรรมการผู้จัดการ โดยมีรองกรรมการผู้จัดการ และผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ ช่วยในการบริหารงาน

(ดูรูปแบบภูมิที่ ๘)

- จำนวนพนักงานของธนาคารกสิกรไทย ในปี ๒๕๐๖ นี้จำนวนทั้งสิ้น ๘๙๕ คน^๑

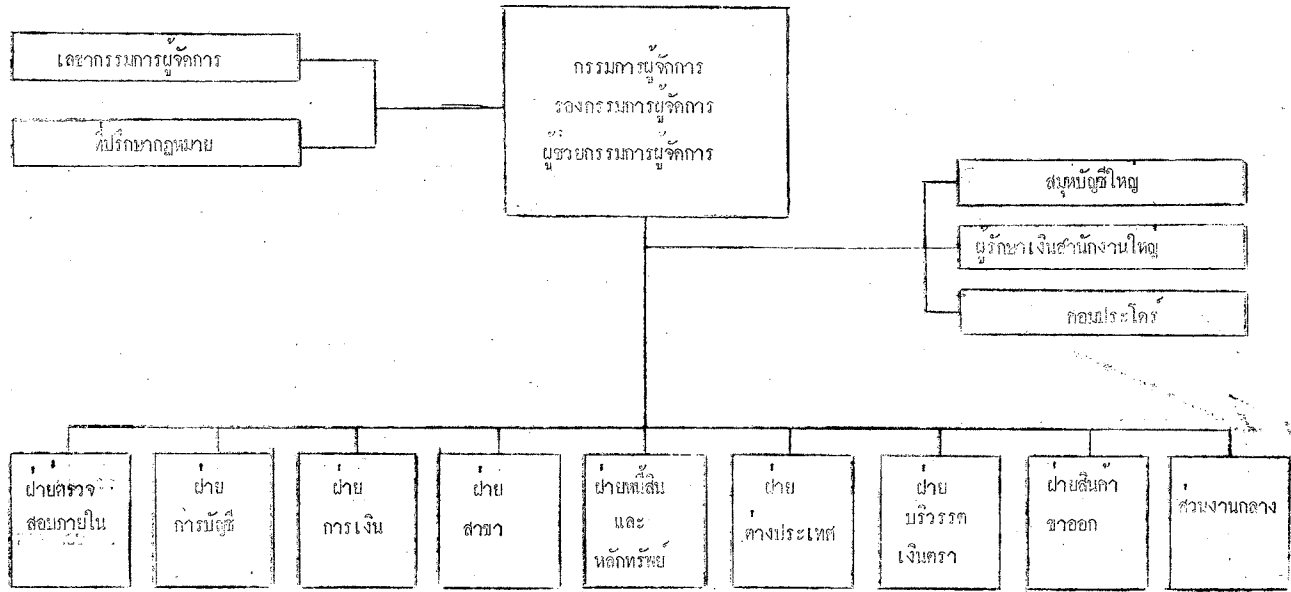
- หน่วยงานหรือส่วนงานซึ่งจัดการในเรื่องสวัสดิการของพนักงานยังไม่ปรากฏในการจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี ๒๕๐๖ นี้ แต่สำนักงานกลางซึ่งมีหน้าที่ในเรื่องธุรการทั่วไปของธนาคารก็ได้มีการดำเนินงานในบางอย่างของพนักงาน เช่น ในเรื่องสวัสดิการของการรักษาพยาบาลของพนักงาน หรือเงินกู้ ซึ่งเป็นเพียงการปฏิบัติที่ยังไม่ได้ยึดถือเป็นระเบียบเท่าที่ควร และจะมีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป ตามความจำเป็นและตามที่เห็นสมควรของกรรมการผู้จัดการ นอกจากนี้ยังมีการจ่ายเงินโบนัสด้วย

๓. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๕๑๑

จากการขยายกิจการที่ธนาคารกสิกรไทย ได้ดำเนินการและพัฒนามาเรื่อย อันเป็นเหตุจำเป็นให้ธนาคารต้องขยายที่ทำการของสำนักงานใหญ่จากถนนเสือป่า (ที่ทำการของสำนักงานสาขาดอนเสือป่าในปัจจุบัน) มาอยู่ ณ อาคาร ๕ ชั้น เลขที่ ๑๔๒ ถนนสีลม และธนาคารได้เปิดดำเนินการสาขาทั่วประเทศ อนุมัติและตามว่านภูมิภาค ถึง ๖๖ สาขา ธนาคารกสิกรไทยปี ๒๕๑๑ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดองค์การของธนาคารดังนี้^๒

^๑ ธนาคารกสิกรไทย, งบทูลธนาคารกสิกรไทย ฉบับแจ้งผลงบดุลย์ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๖.

^๒ ธนาคารกสิกรไทย, ระเบียบว่าด้วยการแบ่งส่วนงานและการบริหาร

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารกสิกรไทย

พ.ศ. ๒๕๐๖

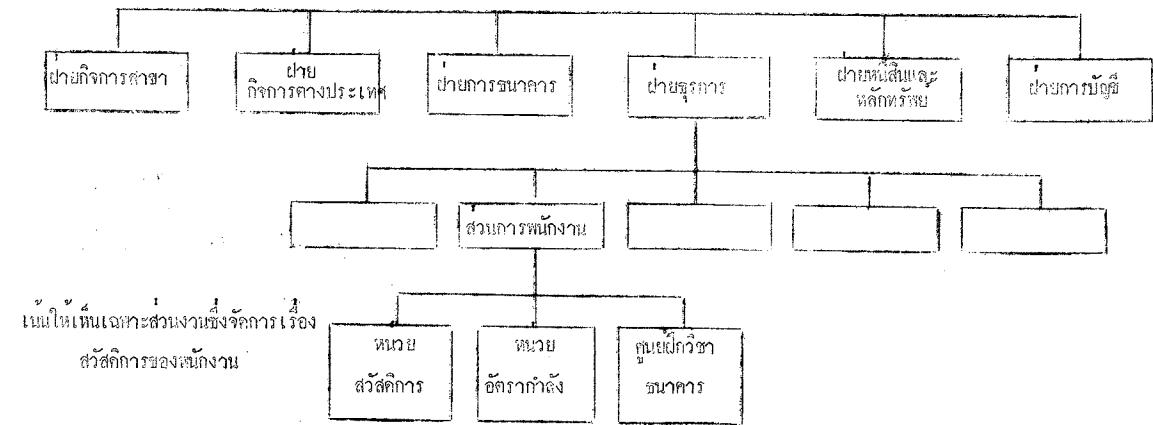
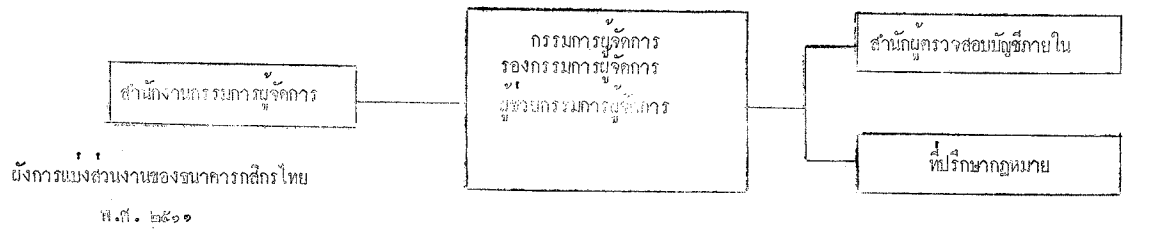
แบบให้เห็นเฉพาะส่วนงานเชิงจัดการเรื่อง

สวัสดิการของพนักงาน

๑. สำนักกรรมการผู้จัดการ แบ่งเป็น
  - ๑.๑ ส่วนเลขานุการกรรมการผู้จัดการ
  - ๑.๒ ส่วนการประชาสัมพันธ์
  - ๑.๓ ส่วนวิชาการ
๒. ฝ่ายกิจการสาขา แบ่งเป็น
  - กิจการส่วนกลาง
    - ๒.๑ ส่วนธุรกิจสาขา
    - ๒.๒ ส่วนพัฒนาการสาขา
    - ๒.๓ ส่วนการให้สินเชื่อสาขา
  - กิจการส่วนภูมิภาค
    - ๒.๔ สำนักงานสาขา ในพระนคร-ธนบุรี
๓. ฝ่ายกิจการต่างประเทศ
  - ๓.๑ ส่วนบริหารการเงินตรา
  - ๓.๒ ส่วนสินค้าขาออก
  - ๓.๓ ส่วนสินค้าขาเข้า
  - ๓.๔ ส่วนคลังสินค้า
  - ๓.๕ หน่วยสินเชื่อและข้อคค
  - ๓.๖ หน่วยโทรเลข
  - ๓.๗ หน่วยตรวจสอบฐานะ
๔. ฝ่ายการธนาคาร แบ่งเป็น
  - ๔.๑ ส่วนการเงิน
  - ๔.๒ ส่วนการกู้ยืมและข้อคค
  - ๔.๓ ส่วนเงินฝาก
  - ๔.๔ ส่วนบริการธนาคาร

๕. ฝ่ายการบัญชี แบ่งเป็น
- ๕.๑ ส่วนการงบประมาณ
  - ๕.๒ ส่วนประมวลบัญชี
  - ๕.๓ ส่วนบัญชีต่างประเทศ
  - ๕.๔ ส่วนบัญชีสาขา
๖. ฝ่ายหนี้สินและหลักฐาน แบ่งเป็น
- ๖.๑ ส่วนหลักฐาน
  - ๖.๒ ส่วนหนี้สิน
  - ๖.๓ ส่วนการค้าประกัน
  - ๖.๔ ส่วนควบคุมและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์
๗. ฝ่ายธุรการ แบ่งเป็น
- ๗.๑ ส่วนสารบรรณกลาง
  - ๗.๒ ส่วนการพนักงาน ประกอบด้วย
    - หน่วยสวัสดิการ
    - หน่วยอัตรากำลัง
    - ศูนย์ฝึกอบรมวิชาการธนาคาร
  - ๗.๓ ส่วนรักษาความปลอดภัย
  - ๗.๔ ส่วนมาตรฐานแบบพิมพ์และเก็บรักษาเอกสาร
  - ๗.๕ ส่วนจัดหา
๘. สำนักผู้ตรวจสอบบัญชีภายใน
๙. หน่วยงานที่บริหารงานพิเศษ ที่มีตำแหน่งเป็น
- เลขานุการ คณะกรรมการ
  - ที่ปรึกษากฎหมาย
- (ดูรูปแผนภูมิที่ ๕)

- ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ นี้ ธนาคารกสิกรไทยได้มีจำนวนพนักงานทั้งสิ้น ๑,๐๘๔ คน^๑

- การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี ๒๕๑๑ นี้ ได้จัดให้มีส่วนการพนักงานซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบบริหารงานในเรื่องเกี่ยวกับพนักงานโดยเฉพาะ ทั้งนี้เนื่องมาจากจำนวนพนักงานที่ได้เพิ่มมากขึ้น และส่วนการพนักงานยังคงขึ้นตรงต่อฝ่ายธุรการ

ส่วนการพนักงานจะมีหน่วยงานสวัสดิการที่บริหารงานรับผิดชอบจัดการบริการเรื่องสวัสดิการของพนักงาน ซึ่งมีพนักงานที่รับผิดชอบบริหารงานในหน่วยสวัสดิการนี้จำนวน ๘ คน โดยเป็นนางพยาบาล ๑ คน และนายแพทย์ ๑ คน และในปี ๒๕๑๑ นี้ธนาคารกสิกรไทยได้จัดสวัสดิการเพิ่มเติมจากเดิมในปี ๒๕๐๖ อีก ๔ กรณี รวมเป็นสวัสดิการที่ธนาคารจัดให้พนักงานเป็น ๕ กรณี ดังนี้

๑. การให้กู้ยืมเงินเพื่อบรรเทาทุกข์แก่พนักงาน
  ๒. การรักษาพยาบาล
  ๓. ทุนการไปศึกษา ฝึกงานหรือดูงาน ณ ต่างประเทศของพนักงาน
  ๔. การให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเดินทางของพนักงาน
  ๕. การจ่ายเงินเดือนให้พนักงานขณะลาหยุดงาน และ
  ๖. การจ่ายเงินโบนัส
๘. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี พ.ศ. ๒๕๑๓

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ธนาคารกสิกรไทย ได้ขยายกิจการโดยการเปิดดำเนินการสาขาบริการแก่ประชาชนเพิ่มขึ้นเพิ่มเติมจากเดิม โดยมีสาขาทั่วราชอาณาจักร ๑๑๒ สาขา ซึ่งเป็นผลให้ธนาคารได้มีภาระพัฒนาการจัดองค์การเพิ่มเติมดังนี้^๒

^๑ จำเรียง เพ็ชรสุขประเสริฐ, "ธนาคารกสิกรไทยอายุครบรอบ ๑๐ ปี," นิตการธนาคาร หน้า ๓๑.

^๒ ธนาคารกสิกรไทย, ระเบียบว่าด้วยการแบ่งส่วนงานและการบริหาร

๑. สำนักงานกรรมการผู้จัดการ แบ่งเป็น
  - ๑.๑ ส่วนเลขานุการ
  - ๑.๒ ส่วนโครงการและแผนงาน
  - ๑.๓ ส่วนการประชาสัมพันธ์
  - ๑.๔ ส่วนวิชาการ
  - ๑.๕ ส่วนคอมพิวเตอร์
๒. ฝ่ายการธนาคาร แบ่งออกเป็น
  - ๒.๑ ส่วนประเมินผลและส่งเสริมบริการธนาคาร
  - ๒.๒ ส่วนพัฒนาธุรกิจ
  - ๒.๓ ส่วนการเงิน
  - ๒.๔ ส่วนเงินโอน
  - ๒.๕ ส่วนบริการธนาคาร
  - ๒.๖ ส่วนการหักบัญชี
  - ๒.๗ ส่วนเงินฝาก
  - ๒.๘ ส่วนการกู้ยืมและข้อคิด
๓. ฝ่ายกิจการต่างประเทศ แบ่งออกเป็น
  - ๓.๑ ส่วนส่งเสริมธุรกิจการค้าชาวเขา
  - ๓.๒ ส่วนเขตเตอร์ออฟ/เครทิต
  - ๓.๓ ส่วนบิลสินค้าชาวเขา
  - ๓.๔ ส่วนสินเชื่อสินค้าชาวเขา
  - ๓.๕ ส่วนเรียกเก็บเงินตามบิล
  - ๓.๖ ส่วนบิลเรียกเก็บต่างประเทศ
  - ๓.๗ ส่วนประมวลการะ
  - ๓.๘ ส่วนสารบรรณ
  - ๓.๙ ส่วนวิเทศสัมพันธ์

- ๓.๑๐ ส่วนส่งเสริมสินค้าส่งออก
- ๓.๑๑ ส่วนมือสินค้าส่งออก
- ๓.๑๒ ส่วนเงินซื้อสินค้าส่งออก
- ๓.๑๓ ส่วนเก็บรักษาสินค้า
- ๓.๑๔ ส่วนแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- ๓.๑๕ ส่วนเรียกเก็บและโอนเงินตราต่างประเทศ
- ๓.๑๖ ส่วนเรียกเก็บและโอนเงินตราต่างประเทศ

๔. ฝ่ายกิจการสาขา

๔.๑ กิจการส่วนกลาง แบ่งออกเป็น

- ๔.๑.๑ ส่วนพัฒนาการสาขา
- ๔.๑.๒ ส่วนอาคารสาขา
- ๔.๑.๓ ส่วนพัสดุสาขา
- ๔.๑.๔ ส่วนพนักงานสาขา
- ๔.๑.๕ ส่วนธุรกิจสาขา
- ๔.๑.๖ ส่วนสินเชื่อการเกษตร

๔.๒ กิจการส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น

- ๔.๒.๑ สาขา ที่รวมอาณาจักร
- ๔.๒.๒ เขต (เขตประสานงานระหว่างสาขากับสำนักงานใหญ่ สาขาถึงสาขา ในเขตที่แบ่งไว้ตามความจำเป็น และเหมาะสม) °

๕. ฝ่ายการบัญชี แบ่งออกเป็น

- ๕.๑ ส่วนประมวลบัญชี
- ๕.๒ ส่วนการบัญชีสาขา
- ๕.๓ ส่วนการบัญชีต่างประเทศ
- ๕.๔ ส่วนการงบประมาณ

๖. ฝ่ายหนี้สินและหลักทรัพย์ แยกออกเป็น
- ๖.๑ ส่วนหนี้สินสำนักงานใหญ่และสาขาในพระนคร - ธนบุรี
  - ๖.๒ ส่วนหนี้สินสาขาท่างจังหวัด
  - ๖.๓ ส่วนการค้าประกัน
  - ๖.๔ ส่วนหลักทรัพย์
  - ๖.๕ ส่วนควบคุมและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์
  - ๖.๖ ส่วนประมวลฎีกาและวิเคราะห์ฐานะ
  - ๖.๗ ส่วนประเมินราคาและสำรวจฐานะ
  - ๖.๘ ส่วนสารบรรณกลาง
  - ๖.๙ ส่วนนิติการ
๗. ฝ่ายธุรการ แยกออกเป็น
- ๗.๑ ส่วนสารบรรณกลาง
  - ๗.๒ ส่วนบริการกลาง
  - ๗.๓ ส่วนการพนักงาน ประกอบด้วย
    - หน่วยวางแผนงานบุคคล
    - หน่วยอัตราค่าจ้าง
    - หน่วยทะเบียนประวัติ
    - หน่วยพัฒนาบุคคล
    - หน่วยสวัสดิการ
    - หน่วยรักษาพยาบาล
  - ๗.๔ ส่วนจัดหา
  - ๗.๕ ส่วนพัสดุครุภัณฑ์
  - ๗.๖ ส่วนอาคารฐานแบบพิมพ์
  - ๗.๗ ส่วนการพิมพ์
  - ๗.๘ ส่วนเก็บรักษาเอกสาร
  - ๗.๙ ส่วนอาคารสำนักงานใหญ่
  - ๗.๑๐ ส่วนรักษาความปลอดภัย

๘. สำนักตรวจสอบบัญชีภายใน แบ่งออกเป็น

- ๘.๑ ส่วนตรวจสอบบัญชีสำนักงานใหญ่
- ๘.๒ ส่วนตรวจสอบบัญชีสาขากรุงเทพมหานคร
- ๘.๓ ส่วนตรวจสอบบัญชีสาขาต่างจังหวัด
- ๘.๔ ส่วนตรวจสอบทั่วไป
- ๘.๕ ส่วนตรวจการปฏิบัติกิจการระเบียบ

๙. ตำแหน่งที่บริหารงานพิเศษ

- ๙.๑ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
- ๙.๒ ที่ปรึกษากฎหมาย
- ๙.๓ ที่ปรึกษางานเฉพาะอย่าง

(ดูรูปแผนภูมิที่ ๑๐)

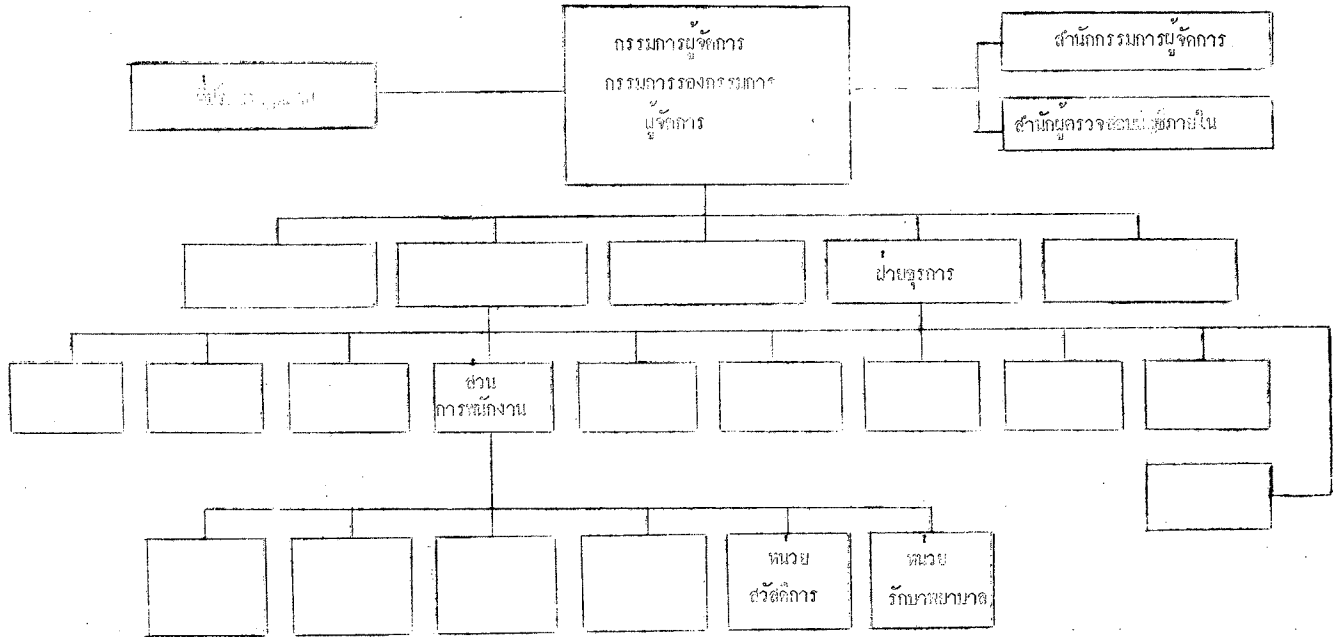
- ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ นี้ ธนาคารกสิกรไทย มีจำนวนพนักงานทั้งสิ้น

๓,๔๗๖ คน

- ส่วนการพนักงาน ซึ่งเป็นส่วนงานที่ขึ้นตรงต่อฝ่ายธุรการ มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการของพนักงานอยู่ ๒ หน่วยงาน ซึ่งได้แตกต่างจากหน่วยสวัสดิการในการจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี ๒๕๑๑ คือได้แยกออกเป็น หน่วยสวัสดิการและหน่วยรักษาพยาบาล แต่การดำเนินการเรื่องสวัสดิการยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ในเรื่องการรักษาพยาบาลธนาคารได้เพิ่มนางพยาบาลชั้นอีก ๑ คน ซึ่งมากกว่าในปี ๒๕๑๑ อยู่ ๑ คน ดังนั้นถ้ายังคงรวมการรักษาพยาบาลและสวัสดิการทั่วไปเข้าด้วยกันเหมือนปี ๒๕๑๑ แล้ว จะมีพนักงานที่รับผิดชอบในเรื่องสวัสดิการอยู่ ๕ คน สวัสดิการในค่านต่าง ๆ ได้มีการเพิ่มขึ้นและธนาคาร

จำเ . เพียรสุขประเสริฐ, "ธนาคารกสิกรไทยอายุครบรอบ ๓๒ ปี",

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารกสิกรไทย

พ.ศ. ๒๕๖๓

เพื่อให้ได้แก่สาระสำคัญของงานที่จัดการเรื่อง

สวัสดิการของพนักงาน

ได้ให้สวัสดิการกรณีต่าง ๆ แก่พนักงานจนถึงปี ๒๕๑๗ ดังนี้

๑. การให้กู้ยืมเงินเพื่อบรรเทาทุกข์แก่พนักงาน
๒. การรักษาพยาบาล
๓. ทุนการศึกษา ฝึกงาน หรือดูงาน ณ ต่างประเทศของพนักงาน
๔. การให้ความช่วยเหลือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของพนักงาน
๕. การจ่ายเงินก้อนให้พนักงานขณะลาหยุดงาน
๖. บ้านพักตากอากาศ "หมู่บ้านสุขสามัคคี"
๗. เงินช่วยการกุศลส่งเคราะห์พนักงานผู้ถึงแก่กรรม
๘. เงินช่วยเหลือการศึกษาของบุตร
๙. การจ่ายเงินค่าดวงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด
๑๐. เงินบำเหน็จพิเศษ
๑๑. การจ่ายเงินโบนัส
๑๒. การกู้ยืมเงินเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย
๑๓. เงินช่วยเหลือค่าครองชีพ

๕. การจัดองค์การของธนาคารกสิกรไทยปี ๒๕๑๘

ในปี ๒๕๑๘ ธนาคารกสิกรไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดองค์การเพิ่มเติมอีก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการขยายกิจการของธนาคาร ซึ่งในปี ๒๕๑๘ ธนาคารกสิกรไทยมีสาขาทั่วราชอาณาจักรถึง ๑๔๔ สาขา สำหรับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดองค์การมีดังนี้^๑

๑. สำนักกรรมการผู้จัดการ แบ่งออกเป็น
  - ๑.๑ ส่วนทะเบียนหุ้น
  - ๑.๒ ส่วนเลขานุการ
  - ๑.๓ ส่วนโครงการและแผนงาน

^๑ ธนาคารกสิกรไทย ระเบียบวาทะการแบ่งส่วนงานและบริหาร

- ๑.๔ ส่วนการประชาสัมพันธ์
- ๑.๕ ส่วนวิชาการ
- ๒. ฝ่ายการธนาคาร แบ่งออกเป็น
  - ๒.๑ ส่วนส่งเสริมบริการ
  - ๒.๒ ส่วนการหักบัญชี
  - ๒.๓ ส่วนเงินโอน
  - ๒.๔ ส่วนการเงิน
  - ๒.๕ ส่วนการกู้ยืมและซื้อลด
  - ๒.๖ ส่วนบริการธนาคาร
  - ๒.๗ ส่วนเงินฝาก
- ๓. ฝ่ายกิจการต่างประเทศ แบ่งออกเป็น
  - ๓.๑ ส่วนธุรกิจต่างประเทศ - อเมริกา
  - ๓.๒ ส่วนธุรกิจต่างประเทศ - ยุโรปและแอฟริกา
  - ๓.๓ ส่วนธุรกิจต่างประเทศ - เอเชีย
  - ๓.๔ ส่วนธุรกิจต่างประเทศ - ออสเตรเลีย ตะวันออกกลาง และประเทศอื่น
  - ๓.๕ ส่วนเก็บรักษาสินค้า
  - ๓.๖ ส่วนงานคลัง
  - ๓.๗ ส่วนประมวลการะ
  - ๓.๘ ส่วนสินเชื่อบริษัทนำเข้า
  - ๓.๙ ส่วนสินเชื่อบริษัทส่งออก
  - ๓.๑๐ ส่วนเรียกเก็บและโอนเงินตราต่างประเทศ
  - ๓.๑๑ ส่วนแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
  - ๓.๑๒ ส่วนวิเทศสัมพันธ์

๔. ฝ่ายกิจการสาขา แบ่งออกเป็น

๔.๑ กิจการส่วนกลาง

๔.๑.๑ ส่วนพัฒนาการสาขา

๔.๑.๒ ส่วนสิ้นเชิงการเกษตร

๔.๑.๓ ส่วนพืชอุตสาหกรรม

๔.๑.๔ ส่วนธุรกิจสาขา

๔.๑.๕ ส่วนอาคารสาขา

๔.๒ กิจการส่วนท้องถิ่น

๔.๒.๑ สาขา ทิวราชอาณาจักร

๔.๒.๒ เขต (เขตประสานงานระหว่างสาขากับสำนักงานใหญ่
สาขากับสาขา ในเขตพื้นที่แบ่งไว้ตามความจำเป็น
และเหมาะสม) *

๕. ฝ่ายพัฒนาธุรกิจ แบ่งออกเป็น

๕.๑ ส่วนส่งเสริมธุรกิจ

๕.๒ ส่วนวิจัยธุรกิจ

๕.๓ ส่วนสารบรรณ

๖. ฝ่ายการบัญชี แบ่งออกเป็น

๖.๑ ส่วนประมวลบัญชี

๖.๒ ส่วนควบคุมและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์

๖.๓ ส่วนการบัญชีสาขา

๖.๔ ส่วนการบัญชีต่างประเทศ

* ผู้เขียน

๗. สำนักงบประมาณ แบ่งออกเป็น
- ๗.๑ ส่วนวางแผนและควบคุม
  - ๗.๒ ส่วนวิเคราะห์เงินทุนและศูนย์กำไร
๘. ฝ่ายหนี้สินและหลักทรัพย์ แบ่งออกเป็น
- ๘.๑ ส่วนสารบรรณ
  - ๘.๒ ส่วนประมวลภาระและวิเคราะห์ฐานะ
  - ๘.๓ ส่วนหนี้สินสำนักงานใหญ่ และสาขากรุงเทพมหานคร
  - ๘.๔ ส่วนหนี้สินสาขาและส่วนภูมิภาค
  - ๘.๕ ส่วนการค้าประกัน
  - ๘.๖ ส่วนประเมินราคาและสำรวจฐานะ
  - ๘.๗ ส่วนหลักทรัพย์
  - ๘.๘ ส่วนนิติกร
๙. ฝ่ายการพนักงาน แบ่งออกเป็น
- ๙.๑ ส่วนอัตรากำลัง
  - ๙.๒ ส่วนบริหารเงินเดือนและสวัสดิการ
    - หน่วยบริการเงินเดือนและประเมินผลงาน
    - หน่วยทะเบียนประวัติ
    - หน่วยประโยชน์เกื้อกูล
    - หน่วยรักษาพยาบาล
  - ๙.๓ ส่วนพัฒนาบุคคล
๑๐. ฝ่ายธุรการ แบ่งออกเป็น
- ๑๐.๑ ส่วนสารบรรณกลาง
  - ๑๐.๒ ส่วนจัดหา
  - ๑๐.๓ ส่วนบริการกลาง
  - ๑๐.๔ ส่วนรักษาความปลอดภัย

- ๑๐.๕ ส่วนมาตรฐานแบบพิมพ์
- ๑๐.๖ ส่วนการพิมพ์
- ๑๐.๗ ส่วนวัสดุอุปกรณ์
- ๑๐.๘ ส่วนเก็บรักษาเอกสาร
- ๑๐.๙ ส่วนอาคารสำนักงานใหญ่
- ๑๑. สำนักยุทธวิธีภายใน แบ่งออกเป็น
  - ๑๑.๑ ส่วนตรวจบัญชีสาขาส่วนภูมิภาค
  - ๑๑.๒ ส่วนตรวจบัญชีสาขากรุงเทพมหานคร
  - ๑๑.๓ ส่วนตรวจสอบบัญชีทั่วไป
  - ๑๑.๔ ส่วนตรวจการปฏิบัติงานตามระเบียบ
  - ๑๑.๕ ส่วนตรวจการพิเศษ
  - ๑๑.๖ ส่วนตรวจบัญชีสำนักงานใหญ่
- ๑๒. ศูนย์คอมพิวเตอร์ แบ่งออกเป็น
  - ๑๒.๑ ส่วนวิเคราะห์ระบบงานคอมพิวเตอร์
  - ๑๒.๒ ส่วนจัดทำคำสั่งเครื่อง
  - ๑๒.๓ ส่วนปฏิบัติการ
  - ๑๒.๔ ส่วนจัดเตรียมข้อมูล
- ๑๓. ตำแหน่งงานพิเศษ
  - ๑๓.๑ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
  - ๑๓.๒ ที่ปรึกษากฎหมาย
  - ๑๓.๓ ที่ปรึกษางานเฉพาะอย่าง

(ดูรูปแผนภูมิที่ ๑๑)

- ในปี ๒๕๑๕ นี้ ธนาคารกสิกรไทยมีจำนวนพนักงานทั้งสิ้น ๔,๔๖๐ คน^๑

^๑จำไว้ญ เพียรสุขประเสริฐ "ธนาคารกสิกรไทยอายุครบรวม ๓๒ ปี",
 นักรรธนาคาร, หน้า ๗๑

- ส่วนการพนักงาน ได้แยกตัวจากฝ่ายธุรการ และมีฐานะเป็นฝ่าย
การพนักงานบริหารรับผิดชอบเกี่ยวกับ เรื่องของพนักงานทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากการ
ขยายกิจการของธนาคาร และจำนวนพนักงานที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่สวัสดิการและ
หน่วยการรักษาพยาบาลยังคงมีฐานะ เป็นหน่วยหนึ่งในส่วนบริหารเงินเดือนและสวัสดิการ
ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการของพนักงาน และพนักงานในส่วนบริหาร
เงินเดือนและสวัสดิการที่ทำหน้าที่เรื่องสวัสดิการของพนักงานมีจำนวนทั้งสิ้น ๔๐ คนคือ
หน่วยสวัสดิการ

พนักงานระดับหัวหน้าส่วน	๑ คน
พนักงานระดับผู้ช่วยหัวหน้าส่วน	๒ คน
เสมียน	๒ คน

หน่วยรักษาพยาบาล

แพทย์ชาย	๔ คน (เป็นทัศนแพทย์ ๑ คน)
แพทย์หญิง	๒ คน (เป็นทัศนแพทย์ ๑ คน)
เภสัชกรหญิง	๑ คน
นางพยาบาล	๔ คน
เสมียน	๓ คน
พนักงานระดับหัวหน้าส่วน	๑ คน
พนักงานระดับผู้ช่วยหัวหน้าส่วน	๑ คน

เมื่อรวมการดำเนินงานของหน่วยสวัสดิการและหน่วยรักษาพยาบาล ซึ่ง
จัดการเรื่องสวัสดิการของพนักงานแล้ว ในปี ๒๕๑๕ นี้ ธนาคารกสิกรไทยได้ให้สวัสดิ-
การแก่พนักงานเพิ่มจากปีก่อน ๆ มาดังนี้

๑. การให้กู้ยืมเงินเพื่อบรรเทาทุกข์แก่พนักงาน
๒. การรักษาพยาบาล
๓. ให้ทุนการศึกษา ฝึกงาน หรือดูงาน ณ ต่างประเทศของพนักงาน

๔. การในความร้ายเหวี่ยง ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของพนักงาน
๕. การจ่ายเงินเดือนให้พนักงานขณะลาหยุดงาน
๖. ฌานหักกลางอากาศ "หมุ่บ้านสุขสามัคคี"
๗. เงินช่วยการกุศลส่งเคราะห์พนักงานผู้ตั้งแถกรรม
๘. เงินช่วยเหลือการศึกษาของบุตร
๙. การจ่ายเงินค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด
๑๐. เงินบำเหน็จพิเศษ
๑๑. การกั้บเงินเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย
๑๒. เงินช่วยเหลือการร่งไม้
(เพิ่มเติมจากเดิมจนถึงปี ๒๕๑๙)
๑๓. การกู้เงินสะสม
๑๔. การประกันอุบัติเหตุ
๑๕. สหกรณ์พนักงาน และ ๑๖. การจ่ายเงินโบนัส

๖. การจัดตั้งการของธนาคารกสิกรไทย ปี ๒๕๒๐

ฝ่ายการพนักงาน ซึ่งแต่เดิมตามการจัดตั้งการของธนาคารกสิกรไทย ปี ๒๕๑๙ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ได้มีส่วนงานเพียง ๓ ส่วนคือ ส่วนอัตรากำทั้งส่วนพัฒนา มุคคอดและส่วนบริหารเงินเดือนและสวัสดิการ ในปี ๒๕๒๐ ตามระเบียบวาคับการแบ่ง ส่วนงานและการบริหาร พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๒๐ ข้อ ๖ ได้ทำให้ฝ่ายการพนักงาน ขยายบริหารการดำเนินงานเพิ่มขึ้นอีก ๓ ส่วน รวมเป็น ๖ ส่วนคือ

๑. ส่วนอัตรากำล้ง
๒. ส่วนพัฒนามุคคอด
๓. ส่วนบริหารเงินเดือน
๔. ส่วนวิจัยและวางแผน

๕. ส่วนธุรกิจพนักงาน
๖. ส่วนสวัสดิการ ซึ่งแบ่งการบริหารออกเป็น ๒ หน่วยคือ
  - ๖.๑ หน่วยประโยชน์เกื้อกูล
  - ๖.๒ หน่วยรักษาสยามบาล
 (ดูรูปแผนภูมิที่ ๖๒)

ธนาคารได้เห็นความสำคัญในเรื่องสวัสดิการพนักงานจึงได้ขยายจากหน่วยงาน ซึ่งรับผิดชอบในเรื่องสวัสดิการของพนักงาน ให้เป็นหน่วยงานใหญ่ขึ้นซึ่งรับผิดชอบการบริหารงานด้านนี้มากขึ้นตามจำนวนพนักงานและจำนวนสาขาที่ขยายดำเนินการของธนาคารเพิ่มเป็น ๑๖๐ สาขา (ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๐)

- ในปี ๒๕๒๐ (ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๐) ธนาคารกสิกรไทยมีจำนวนพนักงานทั้งสิ้น ๔,๔๕๓ คน °

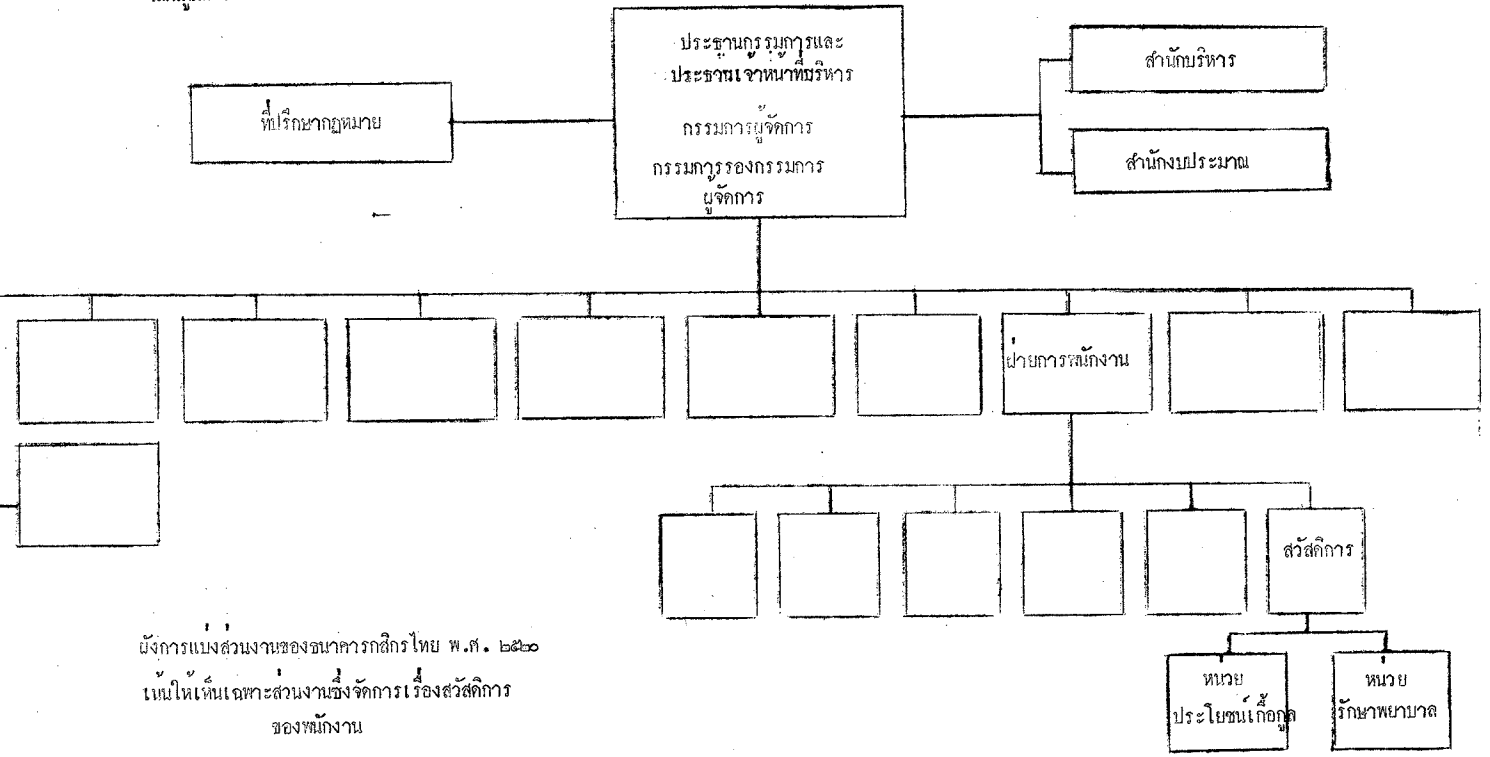
- ส่วนสวัสดิการ ได้ปรับปรุงการดำเนินงานบริหารงานรับผิดชอบในเรื่องสวัสดิการของพนักงาน ตามที่ได้กล่าวไว้ในปี ๒๕๑๙ เพิ่มขึ้นและมีพนักงานในส่วนนี้เพิ่มขึ้นอีกจำนวน ๒ คน เพื่อทำหน้าที่เป็น

บุรุษพยาบาล	๑ คน
เสมียน	๑ คน

เป็นจำนวนพนักงานที่รับผิดชอบดำเนินการในเรื่องสวัสดิการของพนักงานเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๒๓ คน.

ธนาคารกสิกรไทย, รายงานคณะกรรมการและบุคคลอื่น วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๐ (กรุงเทพมหานคร : ธนาคารกสิกรไทย, ๒๕๒๐), หน้า ๘.

ผังการแบ่งส่วนงานของธนาคารกสิกรไทย พ.ศ. ๒๕๒๐
 เน้นให้เห็นเฉพาะส่วนงานซึ่งจัดการเรื่องสวัสดิการ
 ของพนักงาน